

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R ในการพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
3. รูปแบบการสอน แบบ SQ4R
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
6. ดัชนีประสิทธิผล
7. ทฤษฎีความพึงพอใจ
8. หลักการการวัดผลประเมินผล
9. บริบทของโรงเรียนจีเหล็กเขียวไพรวลัยวิทยา
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่น และสถานศึกษา ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ช่วยทำให้นักเรียนที่เรียนในทุกระดับเห็นผล คาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนซึ่งจะสามารถให้นักเรียนที่เรียนในทุกระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยทำให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และช่วยแก้ปัญหาที่ยับยั้งระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับสถานศึกษา จะต้อง

สะท้อนคุณภาพตามมาตรฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบและครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 2)

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 4)

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อ ปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดจุดหมายไว้เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษา

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. 2551 : 6)

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาย้ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนี้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 5)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักการพัฒนาการทางสมองและ พหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ดังนี้ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 8)

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่สาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญ ในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ และ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐาน การเรียนรู้อย่างเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้

จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร ต้องสอนอะไรและสอนอย่างไร จะประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษา ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 9)

สรุปได้ว่า จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้ โดยแต่ละกลุ่มได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ระบุตัวชี้วัดชั้นปี ซึ่งเป็นสมรรถฐานที่ผู้เรียน จะต้องเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้ เมื่อจบการศึกษาแต่ละชั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานตัวชี้วัดชั้นปี ดังนั้นมาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียนที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความสามารถดังกล่าว ส่วนมาตรฐานตัวชี้วัดชั้นปี เป็นส่วนที่จะนำไปกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอนและตรวจสอบคุณภาพ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดเพียงใด ซึ่งครูจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ในห้องเรียนสู่ชีวิตจริง สู่สังคมภายนอกและเป็นแนวทางการประเมินผลเพื่อพิจารณาความสำเร็จของผู้เรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์

จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2551 : 34) ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของ

ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทยซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ

แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท.3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท.4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท.5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คุณภาพผู้เรียน

เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจาก สิ่งที่ได้ วิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับ

ภาษาเขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่าง ๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ

พูดแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดู

นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พูดยานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด พูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่น ๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของประโยครวม ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบทหรือยกทรงประเภท กลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง

ตารางที่ 1 แสดงสาระการเรียนรู้ แกนกลาง สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระที่ 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
การอ่าน	<p>การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็นบท บรรยาย - บทร้อยกรอง เช่น กลอนสุภาพ กลอน สี่กวี กาพย์ยานี 11 กาพย์ ฉิ่ง 16 กาพย์สุรางคนางค์ 28 และ โคลงสี่สุภาพ <p>การอ่านจับใจความ</p>	<p>การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็นบท บรรยายและบท พรรณนา - บทร้อยกรอง เช่น กลอนบทละคร กลอน นิทาน กลอนเพลงยาว และกาพย์ห่อโคลง <p>การอ่านจับใจความ</p>	<p>การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็น บทความทั่วไปและ บทความปกิณกะ - บทร้อยกรอง เช่น กลอนบทละคร กลอน เสภา กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉิ่ง 16 และ โคลง สี่สุภาพ <p>การอ่านจับใจความ</p>
	<p>จากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าจาก ประสบการณ์ - เรื่องสั้น - บทสนทนา - นิทานชาดก - วรรณคดีในบทเรียน 	<p>จากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - วรรณคดีในบทเรียน - บทความ - บันทึกเหตุการณ์ - บทสนทนา - บทโฆษณา - งานเขียนประเภท โน้มน้าวใจ 	<p>การอ่านจับใจความ</p> <p>จากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - วรรณคดีใน บทเรียน - ข่าวและเหตุการณ์ สำคัญ - บทความ - บันทึกคดี

สาระที่ 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
	<ul style="list-style-type: none"> - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - บทความ - สารคดี - บันทึกคดี - เอกสารทางวิชาการที่มีคำ ประโยค และข้อความที่ต้องใช้ บริบทช่วยพิจารณา ความหมาย - งานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจเชิงสร้างสรรค์ตามเอกสารคู่มือ การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - งานเขียนหรือบทความแสดงข้อเท็จจริง - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การอ่านตามความสนใจ เช่น หนังสืออ่านนอกเวลาหนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูนักเรียนกำหนด มารยาทในการอ่าน 	<ul style="list-style-type: none"> - สารคดี - สารคดีเชิงประวัติ - คำนาน - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การอ่านตามความสนใจ เช่น - หนังสืออ่านนอกเวลา - หนังสืออ่านตามความสนใจและตามวัยของนักเรียน - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนร่วมกัน
	<ul style="list-style-type: none"> กับวัย - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนด 		<ul style="list-style-type: none"> กำหนด มารยาทในการอ่าน
การเขียน	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมกัน มารยาทในการอ่าน การคัดลายมือ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย 	<ul style="list-style-type: none"> การคัดลายมือ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย 	<ul style="list-style-type: none"> การคัดลายมือ ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด ตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย

สาระที่ 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
	<p>การเขียนสื่อสาร เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนแนะนำตนเอง - การเขียนแนะนำสถานที่สำคัญ ๆ - การเขียนบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - การบรรยาย ประสบการณ์ - การเขียนเรียงความเชิงพรรณนา - การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น คำสอน โอวาท รายงาน คำปราศรัย สุนทรพจน์ ระเบียบ คำสั่ง 	<p>การเขียนสื่อสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนบรรยายและพรรณนา- การเขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์ - การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิทาน คำสอน บทความทางวิชาการ บันทึกเหตุการณ์ เรื่องราวในบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น นิทานชาดก - การเขียนรายงาน - การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า - การเขียนรายงาน 	<p>การเขียนสื่อสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนข้อความตามสถานการณ์และโอกาสต่าง ๆ เช่น - คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ - คำขวัญ - คำคม - โฆษณา - คติพจน์ - สุนทรพจน์ - การเขียนอัตชีวประวัติหรือชีวประวัติ - การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิทาน ประวัติ ตำนาน
	<p>บทสนทนาเรื่องเล่า ประสบการณ์</p>	<p>โครงการ การเขียนจดหมาย กิจธุระ จดหมายเชิญ</p>	<p>สารคดีทางวิชาการ พระราชดำรัสพระบรม ราโชวาท</p>
		<p>วิทยาการ จดหมาย ขอความอนุเคราะห์</p>	<p>การเขียนจดหมายกิจ ธุระ การเขียนจดหมาย ราชการ</p>

สาระที่ 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
	<p>การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระจากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทความ- หนังสืออ่านนอกเวลา - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ <p>การเขียนจดหมายส่วนตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - จดหมายขอความช่วยเหลือ - จดหมายแนะนำ <p>การเขียนจดหมายกิจธุระ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จดหมายสอบถามข้อมูล <p>การเขียนรายงาน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า 	<p>การเขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งจากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทความ - บทเพลง - หนังสืออ่านนอกเวลา - สารคดี - บันทึกคดี <p>มารยาทในการเขียน</p>	<p>การเขียนจดหมายกิจธุระ</p> <p>การเขียนจดหมายราชการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จดหมายเชิญวิทยากร - จดหมายขอความอนุเคราะห์ - จดหมายแสดงความขอบคุณ <p>การเขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็น และโต้แย้งในเรื่องต่าง ๆ</p> <p>การเขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งจากสื่อต่าง ๆ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทโฆษณา - บทความทางวิชาการ <p>การกรอกแบบสมัครงาน</p>
	<p>การเขียนรายงาน โครงการงานมารยาทในการเขียน</p>		<p>การเขียนรายงาน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า
			<ul style="list-style-type: none"> - การเขียนรายงานโครงการงานเขียนอัตชีวประวัติหรือชีวประวัติ <p>มารยาทในการเขียน</p>

สาระที่ 3	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
การฟัง การดู และ การพูด	<p>การพูด</p> <ul style="list-style-type: none"> - สรุปความ พูดแสดงความรู้ ความคิดอย่างสร้างสรรค์จากเรื่องที่ฟังและดู - การพูดประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าว การพูดรายงาน การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน และท้องถิ่นของตน มารยาทในการฟัง การดู และการพูด 	<p>การพูด</p> <ul style="list-style-type: none"> - สรุปความจากเรื่องที่ฟังและดู - การพูดวิเคราะห์ห้วงจรรย์จากเรื่องที่ฟังและดู การพูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การพูดอวยพร - การพูดโน้มน้าว - การพูดโฆษณา การพูดรายงาน การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มารยาทในการฟัง การดู และการพูด 	<p>การพูด</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสดงความคิดเห็น และประเมินเรื่องจากการฟังและการดู - การพูดวิเคราะห์ห้วงจรรย์จากเรื่องที่ฟังและดู การพูดรายงาน การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น - การพูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การพูดได้ว่าที่ - การอภิปราย - การพูดขอวาที - การพูดโน้มน้าว มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
หลักการ ใช้ภาษา	เสียงในภาษาไทย การสร้างคำ - คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน - คำพ้อง ชนิดและหน้าที่ของคำ ภาษาพูด ภาษาเขียน กายยยานี 11 จำนวนที่เป็นคำพ้องเพย และสุภาษิต	การสร้างคำสมาส ลักษณะของประโยคใน ภาษาไทย - ประโยคสามัญ - ประโยครวม - ประโยคซ้อน กลอนสุภาพ คำราชาศัพท์ คำที่มาจาก ภาษาต่างประเทศ	คำที่มาจาก ภาษาต่างประเทศ - ภาษาบาลี สันสกฤต - ภาษาเขมร - ภาษาอังกฤษ - ภาษาจีน ประโยคซับซ้อน - ประโยคซ้อน ในภาคประธาน กริยา และกรรม - ประโยคซ้อนที่ ซับซ้อนยิ่งขึ้น ระดับภาษา - ภาษาพูด - ภาษาเขียน
			คำทับศัพท์ คำศัพท์บัญญัติ คำศัพท์ทางวิชาการ และวิชาชีพ โคลงสี่สุภาพ

สาระที่ 5	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 1	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 2	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง ม. 3
สาระที่ 5 วรรณคดี และ วรรณกรรม	วรรณคดีและ วรรณกรรมเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิต คำสอน - เหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ <ul style="list-style-type: none"> - บ้านเกิด - บันทึกการเดินทาง - วรรณกรรมท้องถิ่น การวิเคราะห์คุณค่าและ ข้อคิดจากวรรณคดีและ วรรณกรรม บทอาขยานและบทร้อย กรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่ กำหนด <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยกรองตาม ความสนใจ	วรรณคดีและวรรณกรรม เกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิต คำสอน - เหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ <ul style="list-style-type: none"> - บ้านเกิด - บันทึกการเดินทาง การวิเคราะห์คุณค่าและ ข้อคิดจากวรรณคดี วรรณกรรม และ วรรณกรรมท้องถิ่น บทอาขยานและบทร้อย กรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่ กำหนด <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยกรองตาม ความสนใจ	วรรณคดี วรรณกรรม และ วรรณกรรมท้องถิ่น เกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิต คำสอน - เหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์ <ul style="list-style-type: none"> - บ้านเกิด การวิเคราะห์วิถีไทย และ คุณค่าจากวรรณคดีและ วรรณกรรม บทอาขยานและบทร้อย กรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่ กำหนด <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยกรองตามความ สนใจ

ตารางที่ 2 แสดงเนื้อหา การพัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยวิธีสอน SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทยจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แผนจัดการเรียนรู้ (แบบฝึกทักษะ)	หน่วยการเรียนรู้	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1	สอบก่อนเรียน (ไม่นับเวลาเรียน)	1
2	ปฐมนิเทศ (ไม่นับเวลาเรียน)	1
3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การอ่านจับใจความจากนิทาน	2
4	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 อ่านจับใจความจากบทเพลง	2
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การอ่านจับใจความจากบทความ	2
6	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การอ่านจับใจความจากบทร้อยกรอง	2
7	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การอ่านจับใจความจากข่าว	2
8	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การอ่านจับใจความจากสารคดี	2
	สอบหลังเรียน (ไม่นับเวลาเรียน)	1
	รวม	12

สรุปสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีนิสัยรักการอ่าน เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้พัฒนาตน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้าใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิด ไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ภาษาไทยในการพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อนุรักษ์ และสืบสานภาษาไทยให้ คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

1. ความหมายของการอ่านและความสำคัญในการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์และเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับนักเรียนในทุกระดับ การอ่านจัดเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ความหมายว่าอย่างไร มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1364) ได้ให้คำจำกัดความ ของคำว่า “อ่าน” หมายถึง การว่าตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความตามตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ คิด นับ (ไทยเดิม)

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

พนิตนันท์ บุญพามี (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นการเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้แล้วแปลความหมายออกมาได้

ธิดา โมสิกรัตน์, ตรีศิลป์ บุญขจร และประภาวดี สืบสนธิ์ (2543 : 530) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นกระบวนการค้นหาความหมายในสิ่งพิมพ์หรือข้อเขียน จับใจความ ดีความ เพื่อพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 29) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นรูปแบบของการสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสาร ความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

เยาวลักษณ์ สุวรรณแจ (2546 : 43) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ จินตนาการ ผ่อนคลาย ความเครียดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านเป็นการสร้างปัญญาที่ดีกว่าการสอน เนื่องจาก การอ่านด้วยตนเองนั้นผู้อ่านมีอิสระในการคัดเลือกสารนิเทศตามที่ตนเองต้องการ ชาบซึ่งในอรรถรสที่ได้จากตัวอักษรและเรื่องราวสามารถจินตนาการตามเรื่องที่อ่าน ได้อย่างไม่มีขอบเขตและสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านอย่างยั่งยืน

กรมวิชาการ (2546 ข : 7) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านตรงกับ

เรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิดเห็นหรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองเพื่อรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้อ่านและผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

ความสำคัญของการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

เถลิง แก้วเสน่ห์ (2542 : 1) กล่าวว่าความสำเร็จในชีวิตการเรียน การศึกษาและการประกอบอาชีพหลายอย่างขึ้นอยู่กับอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง ถ้าคิดให้ละเอียดลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่า ในชีวิตคนเรานั้นแทบทุกอาชีพและระดับชั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงการอ่านได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นิสิต นักศึกษา จะใช้ชีวิตส่วนใหญ่เพื่อการอ่าน ทั้งนี้เพื่อสัมฤทธิ์ผลในชีวิตการเรียนการศึกษาและการประกอบอาชีพ

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2546 : 48) อธิบายความสำคัญของการอ่านว่า เป็นเครื่องมือสำคัญของบุคคลในการแสวงหาความรู้ เป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลในทุกอาชีพและทุกสาขาวิชา และช่วยให้บุคคลได้รับรสของความบันเทิงและได้รับการจรรโลงใจจากการอ่าน

กรมวิชาการ (2546 ก : 7) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนเองและพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป
4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้เพราะประสบการณ์ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้าก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา ให้คนฉลาดรอบรู้ได้
5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์ และสังคม

8. การอ่านเป็น วิธีการหนึ่งที่พัฒนาระบบการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

ลาวัลย์ สังขพันธ์านนท์และคณะ (2549 : 16) กล่าวถึง สรุปถึงความสำคัญของการอ่านว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น การอ่านเป็นการช่วยให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่นที่ถ่ายทอดมาเป็นตัวอักษร ทำให้นำเรื่องราวของผู้อื่นมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและเข้าใจชีวิตมากขึ้น

2. การอ่านช่วยให้เป็นคนรอบรู้ เป็นคนทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพราะหนังสือคือการบันทึกเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน บางเรื่องยังเป็นการทำนายอนาคต การอ่านเรื่องราวเหล่านี้ผ่านตัวหนังสือ จึงเปรียบเสมือนการเรียนรู้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนแต่ละยุคแต่ละสมัย ได้เป็นอย่างดี การรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้าสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ด้านการเรียนรู้วิทยาการแขนงต่าง ๆ ความเคลื่อนไหวในสังคมปัจจุบัน ทำให้เป็นผู้รอบรู้ ช่วยให้เป็นผู้คลเคลือขวลฉลาดในการตอบโต้ อย่างมีเหตุผลหรือหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนได้เป็นอย่างดีและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมั่นใจ

3. การอ่านช่วยให้เป็นคนมีวิสัยทัศน์และความคิดกว้างไกล มีเหตุมีผลเนื่องจากหนังสือหรือวรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นการบันทึกทัศนคติและแนวความคิดของผู้เขียนไว้ ดังนั้นการรับรู้แนวความคิดของผู้เขียนในประเด็นต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยขยายความคิดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลรู้จักใช้เหตุผลประกอบการคิดและตัดสินใจ

4. การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์และยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

5. การอ่านช่วยพัฒนาตนเอง เพราะวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุดของการอ่าน คือการนำความรู้ที่ได้มาประมวลผลเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งองค์ความรู้หรือปัญญาที่เกิดจากการอ่านจะช่วยยกระดับความคิด จิตใจแลภูมิปัญญาของผู้อ่านให้สูงยิ่งขึ้น

6. การอ่านช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมปัจจุยอย่างหนึ่งในการวัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ คือ จำนวนผู้อ่านหนังสือออก อีกทั้งในการกำหนดยุทธศาสตร์และสร้างแผนพัฒนาประเทศ ย่อมต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์และสื่อสารสัมพันธ์ (Communicationmedia) ซึ่งการอ่าน

จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของประชากรภายในประเทศ การอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยให้ประชากรของแต่ละประเทศเกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้ให้เข้ากับความจริงก้าวหน้าในวิชาการทุกแขนง ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้แก่ประชากรในประเทศจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคนและเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาบ้านเมือง ดังคำกล่าวของ กิลเลท (Gillete) นักวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์ที่กล่าวไว้ว่า “หากการพัฒนาเป็นเรื่องการไม่รู้หนังสือเป็นสมอแล้ว เรื่องจะแล่นไปได้อย่างไร หากสมอยังคงทอดอยู่” (Gillete. 1972 : 1)

7. การอ่านช่วยสะท้อนสภาพสังคม หนังสือหรือวรรณกรรมเป็นผลงานที่เกิดจากความรู้อุปสรรคการณ์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนที่ได้รับอิทธิพลทางทัศนคติและความคิดจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยของผู้เขียน หนังสือไม่ได้เป็นเฉพาะสื่อนำเสนอสาระประสบการณ์ ตลอดจนความคิดเห็นและความบันเทิงแก่ผู้อ่านเท่านั้นแต่หนังสือ ยังเปรียบได้กับกระจกเงาที่สะท้อนสภาพความเป็นไปของสังคมในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

จากความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ว่าการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความบันเทิง ก่อให้เกิดความรู้ ความคิด เกิดสติปัญญา พัฒนาจิตใจ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของชาติและของโลก

2. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านสามารถแบ่งออกได้หลายระดับ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการอ่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้แบ่งระดับการอ่านไว้ ดังนี้

เบอร์ มิสเตอร์ (Bumister. 1974 : 25-38) แสดงให้เห็นถึงระดับความเข้าใจ โดยละเอียด 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับความจำ (Memory) เป็นระดับความเข้าใจที่ผู้เขียน ได้กล่าวไว้ ได้แก่การจำหรือความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ ใจความสำคัญของเรื่องและลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง
2. ระดับแปลความ (Translation) เป็นการนำข้อความหรือสิ่งที่เข้าใจไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความ การนำใจความสำคัญของเรื่องไปแปลเป็นแผนภูมิ เป็นต้น
3. ระดับการตีความ (Interpretation) คือการเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้
4. ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการเข้าใจแล้วมองเห็นหลักการแล้วนำหลักการนั้น ไปประยุกต์ใช้จนประสบผลสำเร็จ

5. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความเข้าใจในแง่ของการตรวจตราส่วนย่อยที่เข้าประกอบเป็นส่วนเต็ม เช่น การวิเคราะห์โฆษณาชวนเชื่อ การแยกแยะวิเคราะห์คำประพันธ์ การรู้ถึงการใช้เหตุผลที่ผิด ๆ ของผู้เขียน

6. ระดับสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการสรุปความคิดที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกันแล้วจัดเรียนเรื่องใหม่

7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการวางเกณฑ์แล้วตัดสินสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านอะไรบ้างที่เป็นจริง อะไรบ้างที่เป็นจินตนาการ อะไรบ้างที่เป็นความคิดเห็นและอะไรบ้างที่เป็นความเชื่อของเรื่องที่อ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านสามารถจำแนกได้หลายระดับและเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดขอบข่าย วัตถุประสงค์และการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนว่าผู้สอนควรจะสอนให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในระดับใด ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านความเข้าใจมีความสำคัญอย่างมากที่อาจทำให้เกิดปัญหาในการอ่านและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

จิตภา ฉันทานนท์ (2541 : 53 ; อ้างถึงใน สุนทร อุดมหาราช. 2547 : 10) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านมี 3 ด้าน คือ

1. พื้นความรู้ด้านภาษา (Linguistic Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร การสะกดคำ โครงสร้างไวยากรณ์และสัมพันธภาพในข้อความ

2. ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความรู้รอบตัวทั่วไป และความรู้ในเนื้อหาเฉพาะด้านที่ปรากฏ หรือเกี่ยวกับบทอ่านในเนื้อหา

3. โครงสร้างด้านการสร้างบทอ่าน (Formal Schema) หมายถึงความรู้เกี่ยวกับงานเขียนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้นำเสนอเนื้อหาในบทอ่าน มีหลายประเภท เช่น ประเภทบรรยาย (Descriptive) ประเภทเล่าเรื่อง (Narrative) ประเภทเปรียบเทียบ (Comparision)

แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1980 : 210) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และความรู้สึกของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านที่มีประสบการณ์มากจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากขึ้น แต่ผู้อ่านแต่ละคนอาจเข้าใจเรื่องที่อ่านเรื่องเดียวกันไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากประสบการณ์เดิมแตกต่างกัน

2. ความสามารถด้านภาษา ผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ก็เพราะความบกพร่องทางภาษาในเรื่องการใช้ความหมายของคำในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการดึงความหมายจาก โครงสร้างเล็กของประโยคต่าง ๆ

3. ความสามารถด้านการใช้ความคิด ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากขึ้นหรือน้อยลงขึ้นอยู่กับพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่าน และการได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์ในอดีต

4. เจตคติ เป็นความสามารถในการเข้าใจเรื่องที่อ่านตามอารมณ์ของผู้อ่านความสนใจและความเชื่อของผู้อ่าน ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจ คืบขึ้นด้วย

5. จุดประสงค์ในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดประสงค์ก่อนอ่านและดำเนินไปตามจุดประสงค์ แต่ถ้าไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จะทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจต่อเรื่องที่อ่าน และมีผลทำให้ระลึกถึงเรื่องที่อ่านได้น้อยลงด้วย

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดประสงค์ในการอ่านแต่ละครั้งและดำเนินการอ่านให้เป็นไปตามจุดประสงค์ ผู้อ่านต้องมีความรู้พื้นฐานด้านเนื้อหา ภาษา โครงสร้างเกี่ยวกับบทอ่าน และมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน จะทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้น

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2542 : 48-49) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อการเขียน คือหลังจากอ่านแล้วผู้อ่านนำข้อมูลหรือแนวทางการคิดจากเรื่องที่อ่านนั้นมาเขียนแสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือเขียนเชิงสร้างสรรค์ ถัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมและนำไปใช้เขียนหรืออ้างอิงอย่างถูกต้องและมีมารยาท
2. อ่านเพื่อหาคำตอบ ผู้อ่านรู้แหล่งค้นคว้าจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ก็จะเป็นผู้รอบรู้และเพิ่มพูนความรู้อย่างไม่หยุดยั้ง
3. อ่านเพื่อปฏิบัติตาม เป็นการอ่านเพื่อทำตามคำแนะนำในข้อความหรือหนังสือที่อ่าน
4. อ่านเพื่อสะสมความรู้ เมื่ออ่านตำราเรียนเล่มใดเล่มหนึ่งหรือหนังสือหรือวัสดุการอ่านใด ๆ ก็ตาม ควรเก็บรวบรวมประเด็นสำคัญและน่าสนใจ โดยการบันทึกในบัตรข้อมูลเพื่อค้นคว้าในโอกาสต่อไป

สุนันทา มันเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง

สนธิ สัตโยภาส (2545 : 93-94) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า

1. เพื่อให้ได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แคบอยู่เฉพาะเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก

2. เพื่อพัฒนาความคิดและยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก เมื่อรู้มากย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่แหลมคม ฉลาดปราดเปรื่องและอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านได้

3. เพื่อเป็นเครื่องมือการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียนนักศึกษาจะเรียนวิชาใด ๆ ล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน

4. เพื่อช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพย่อมอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน

5. เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดี ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหาซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับการวางตน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนการแนะนำการปฏิบัติไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยอยู่มากมาย

6. เพื่อแก้ปัญหาในใจ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวันอาจมีวิธีแก้ไขที่สามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาได้

7. เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานช่วยให้จิตใจดี หักผ่อนหลังจากที่เคร่งเครียดกับงาน ถ้าได้อ่านเรื่องเบาสมองก็ทำให้คลายเครียดได้

8. เพื่อใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า หรือการอ่านช่วยฆ่าเวลาให้มีค่าแทนที่จะใช้เวลาไปในทางไร้ค่า ไม่ถูกไม่ควร

สมชาย หอมยก (2550 : 30) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านที่ดีจะต้องมีจุดมุ่งหมาย การอ่านในแต่ละครั้งจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศ อาชีพ การศึกษา และความสนใจของแต่ละบุคคล จุดมุ่งหมายในการอ่านมี ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านที่สำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะในวัยเรียน
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่มุ่งผ่อนคลายอารมณ์ความตึงเครียดที่อาจเกิดขึ้นในสภาวะแวดล้อมของสังคมยุคปัจจุบัน

3. อ่านเพื่อฆ่าเวลา เป็นการอ่านที่ไม่คาดหวังเรื่องความรู้หรือเนื้อหาสาระมากนัก มุ่งอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การนั่งรถ หรือเดินทางที่ใช้ระยะเวลานาน ๆ

สรุปว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การใช้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง และ ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านทุกครั้ง จะทำให้การอ่านมีเป้าหมาย และให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมจึงควรฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้มีพื้นฐานในการอ่านที่ดีซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง ดังนั้น การอ่านมีจุดมุ่งหมายผู้อ่านได้รับความรู้จากเรื่องที่อ่าน และมีความรอบรู้ พัฒนาความคิด ยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เป็นเครื่องมือทางการศึกษา เพื่อศึกษาหาความรู้จากข้อมูลต่าง ๆ ในเอกสาร สิ่งพิมพ์ ใช้ในการประกอบอาชีพการงาน ช่วยพัฒนาชีวิตตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

4. ประเภทของการอ่าน

วรรณิ โสสมประยูร (2542 : 127) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง แบ่งได้ 3 แบบ ได้แก่
 - 1.1 การอ่านร้อยแก้ว
 - 1.2 การอ่านร้อยกรอง
 - 1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
2. การอ่านในใจ แบ่งได้ 7 แบบ ได้แก่
 - 2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้
 - 2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน
 - 2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกขั้นตอน
 - 2.4 การอ่านเพื่อหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ
 - 2.5 การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล
 - 2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดีข้อเสีย

สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ

- 2.7 การอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสังเกตและจดจำ

ลาวัญย์ สังขพันธานนท์ และคณะ (2549 : 18-21) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะการอ่าน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ
 - 1.1 การอ่านออกเสียง หมายถึง การอ่านโดยวิธีการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำหรือเสียงแล้วถ่ายทอดเสียงออกมาเป็นความคิด
 - 1.2 การอ่านในใจ คือ การอ่านที่ถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นความคิดโดยตรง

การอ่านในใจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญ ผสมผสานกับการหมั่นฝึกฝนตนเองเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการอ่าน ทักษะที่สำคัญในการอ่านในใจ ได้แก่ ทักษะการอ่านได้เร็วและทักษะการเข้าใจความหมาย ทักษะในการอ่านเร็วเป็นเรื่องของกลไกการอ่านหรือ การเคลื่อนไหวของสายตา ทักษะการเข้าใจความหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะหากมีระดับความเร็วในการอ่านดีแต่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อความของสิ่งที่อ่านได้ การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ การที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้จะต้องมีพื้นฐาน ดังนี้

 - 1.2.1 ความรู้พื้นฐานเรื่องคำและไวยากรณ์ ได้แก่ การรู้จักความหมายของคำศัพท์ หน้าที่ของคำและประโยค

1.2.2 การรู้จักย่อหน้าหรือปริบท (Paragraph) ผู้อ่านมีความจำเป็นต้องรู้ความสำคัญของการย่อหน้า เพราะในแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญ (Main idea) หนึ่งย่อหน้าจะแสดงประโยคใจความสำคัญไว้หนึ่งประโยค เรียกว่า ประโยคหลัก (Topic sentence) จากนั้นจะใช้ประโยคผลความ (Supporting sentence) เป็นประโยคเสริมเพื่ออธิบายหรือขยายความตามปกติใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าส่วนมากจะปรากฏที่ต้นหรือตอนท้ายของย่อหน้า หรืออาจปรากฏที่ตอนกลางของย่อหน้าก็ได้ หนึ่งย่อหน้าจะมีใจความสำคัญเพียงหนึ่งใจความเท่านั้น

1.2.3 ภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ได้พบเห็นหรือได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การจำแนกประเภทตามวิธีการอ่าน แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

2.1 การอ่านอย่างคร่าว ๆ เป็นวิธีการอ่านที่จะใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือนั้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ การอ่านอย่างคร่าว ๆ จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สารบัญ คำนำ หรือเป็นการอ่านเพียงบางตอนเพื่อดูจำนวน การอ่านเพื่อสังเกตเนื้อหา หรือการอ่านเพื่อดูตรรกะนี้ ค้นหาหัวข้อที่ต้องการว่ามีหรือไม่

2.2 การอ่านแบบตรวจตรา เป็นวิธีการอ่านละเอียดในข้อความที่ต้องการรู้เป็นการอ่านเพื่อเก็บข้อมูล คือ การอ่านหนังสือในหัวข้อเรื่องเดียวกันจากหนังสือหลาย ๆ เล่มเพื่อเปรียบเทียบและคัดเลือกก่อนจะสรุปผลนำส่วนที่ตนเองต้องการมาใช้ นิยมใช้กันมากในการอ่านเพื่อการทำรายงาน การทำวิจัย การค้นคว้าหรือการทำวิทยานิพนธ์

2.3 การอ่านแบบศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อให้รู้เนื้อหาอย่างลึกซึ้งทุกชั้นตอนและเก็บแนวคิดเพื่อสรุปสาระสำคัญของเนื้อความทั้งหมด

2.4 การอ่านเชิงวิเคราะห์หรือการอ่านตีความ เป็นวิธีการอ่านที่ต่อเนื่องจากวิธีการอ่านแบบศึกษาค้นคว้า คือการอ่านอย่างละเอียดให้ได้ใจความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะส่วนประกอบออกให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้น มีความหมายและความสำคัญอย่างไร

2.5 การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณคือ การอ่านโดยสอดแทรกการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อ่านไปด้วย โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้พื้นฐานมากและต้องอาศัยเทคนิคการอ่านทุกวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงเกิดการสรุปประมวลเป็นความคิดรวบยอด สามารถวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

จากการแบ่งประเภทของการอ่านข้างต้น สรุปว่าประเภทของการอ่านจำแนกได้ตามลักษณะการอ่านและวิธีการอ่าน ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้อ่าน

5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

หลักและขั้นตอนการสอนอ่าน การสอนอ่านจะเป็นเรื่องลำดับและขั้นตอนที่จะฝึกหรือสอนว่าจะสอนเรื่องใดก่อนและหลัง นักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักและขั้นตอนการสอนอ่านไว้ ดังนี้
 คาร์รอล (Carroll, 1964 : 18) ได้ศึกษาไว้ว่า ทฤษฎีการอ่านมีหลักการที่ควรยึด 3 ประการ ดังนี้

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การวางเงื่อนไขในการเรียนการสอนมีความมั่นคงถาวร ในการเรียนอ่านนั้นถ้าฟังแต่การฝึกอ่านอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ นักเรียนอ่านหรือจำคำได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงเข้าช่วย ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการใช้การเสริมแรง

2. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันแต่เกิดหลังจากการที่เด็กลองผิดลองถูกมาหลายครั้ง เช่น เด็กเห็นคำว่า “กิน” มาก่อนแล้วมาพบคำว่า “บิน” เด็กอาจจะอ่านคำว่า “กิน” แต่เมื่อได้รับการสอนหรือลองสะกดดูเป็นประสบการณ์แก่เด็ก เด็กก็จะอ่านคำว่า “บิน” ได้ถูกต้อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ สรุปว่า ความรู้ คือ ประสบการณ์ที่ได้รับ การสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์ออกมา ก็จะเก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีก เด็กจะคาดหวังทันทีว่าผลลัพธ์ความจะออกมาเหมือนเคยเป็นมาแล้ว เด็กจะค่อย ๆ ประสมประสาน (Assimiation) ความรู้ใหม่กับความรู้เก่าเข้าด้วยกัน เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการทำปฏิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป

แลปปี้ และฟลัด (Lapp and Flood, 1978 : 289-290) ได้รวบรวมทฤษฎีการจัดลำดับความ และวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรับรู้ข่าวสารและเมื่อรับรู้ข่าวสารแล้วนำไปเปรียบกับ ประสบการณ์เดิม เป็นความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับรู้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมกับของจริงหรือภาพ ถ้าไม่ตรงกับความดังกล่าวก็จะอ่านข้อความช้า ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลา รับรู้มากกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็จะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำ และความหมายของประโยคได้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านจะมีวิธีการจะดึงข้อความที่มีความคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกันหรือจัดความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการ

ปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์กันทางบวก ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องกันของความหมายในแต่ละประโยค

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527 : 108-111) ได้สรุปถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านที่เน้นพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและตอบสนองโดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่องซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้นและทักษะที่มีความซับซ้อนแต่ละทักษะที่เป็นพื้นฐานก็จะถูกล้อมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านวิธีการฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นพื้นฐานที่เกี่ยวกับอักษรและส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหา

2. การอ่านที่เน้นความรู้ความเข้าใจ ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจมีแนวคิดว่าพฤติกรรมทุกอย่างจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การรู้จักสะสมความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลางในการตีความตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับ การเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และแสดงออกอย่างเหมาะสม

3. การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดในการเรียนรู้ เกิดขึ้นตั้งแต่วัยที่ต้องพึ่งผู้อื่นและพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตามวัย สิ่งสำคัญของช่วงอายุ คือ จะมีการเรียนรู้ทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าช่วงอายุนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาการเรียนรู้ในช่วงนั้นก็จะมีพร่องไป และจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในภายหลัง ดังนั้น การอ่านจึงเป็นกระบวนการรับรู้ซึ่งมีพื้นฐานมาจากช่วงพัฒนาการต่าง ๆ ตามความสามารถที่นักเรียนแสดงออกในการอ่านเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการของนักเรียน

สรุปว่า การอ่านให้ได้ผลตามจุดประสงค์การอ่านผู้อ่านต้องยึดทฤษฎีการอ่านและอ่านตามขั้นตอนในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เพราะมีกระบวนการขั้นตอนในการอ่านที่สร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจในการอ่าน สามารถพัฒนาการอ่านจับใจความได้ดี สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน

6. พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอ่าน

น้ำอ้อย อริยะสุขสกุล (2546 : 3) พบว่าความสามารถในด้านการอ่านจับใจความ เป็นปัญหาที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้ มีความเข้าใจเนื้อเรื่องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากครูใช้

วิธีสอนแบบเดิม ครูขาดความพร้อมในการสอน การสอนไม่มีการวางแผนที่ดี เรื่องที่นำมาอ่านยากเกินไป และขาดสื่อการสอน

พัทธนี หุทอง (2546 : 3) พบว่าปัญหาที่ทำให้การสอนการอ่านจับใจความไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากระดับสติปัญญาของผู้เรียน บทเรียนไม่เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ต่อวิชาภาษาไทย ครูจัดกิจกรรมไม่เหมาะสมกับนักเรียน ครูใช้วิธีการสอนไม่น่าสนใจ และปัญหาทางภาษาลึ้น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 188-189) ได้ให้ข้อสังเกตพฤติกรรม การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนภาษาไทย มักพบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยในระดับ ร้อยละ 52-70 สมรรถภาพที่ได้คะแนนในระดับต่ำได้แก่ ทักษะการอ่านจับใจความ การอ่านเชิงวิเคราะห์ การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ตามลำดับ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอ่าน สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านครู

- 1.1 ครูมีชั่วโมงสอนมากมีภาระอื่น ๆ ต้องรับผิดชอบ ไม่มีเวลาเตรียมการสอน และตรวจงาน
- 1.2 ครูขาดเทคนิควิธีสอนมีประสบการณ์น้อย ไม่เข้าใจในเนื้อหาและหลักเกณฑ์การใช้ภาษา
- 1.3 หลักสูตรมีเนื้อหาและเวลาเรียนไม่สัมพันธ์กัน เนื้อหามาก เวล่าน้อยทำให้สอนไม่ทันและทำให้ไม่มีเวลาในการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน
- 1.4 ครูไม่รู้จักวิทยาสำหรับเด็ก
- 1.5 ครูขาดแหล่งค้นคว้า ขาดเอกสาร ตำรา วัสดุ อุปกรณ์
- 1.6 สภาพแวดล้อม สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.7 การสอนแยกส่วนเป็นส่วนย่อยไม่สอนแบบองค์รวม ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้จำเรื่องราวไม่ได้ด้วย

2. ด้านนักเรียน

2.1 อ่านไม่ออก

- 2.1.1 จำพยัญชนะและสระไม่ได้
- 2.1.2 แจกถูกและสะกดคำไม่ได้
- 2.1.3 ประสมคำไม่ได้
- 2.1.4 ขาดการฝึกฝน
- 2.1.5 ผันวรรณยุกต์ไม่ได้
- 2.1.6 ไม่รู้จักมาตราตัวสะกด

2.2 จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้

2.2.1 ไม่มีสมาธิ

2.2.2 ไม่เข้าใจความหมายของคำ

2.2.3 จำวงคำศัพท์ได้น้อย

2.2.4 ขาดการฝึกฝน

2.3 ออกเสียงไม่ชัด

2.3.1 ใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาแม่

2.3.2 ขาดทักษะการฟัง

2.4 อ่านข้ามและตู่คำ

2.4.1 แยกคำไม่ถูก

2.4.2 ขาดทักษะการฝึกฝน

3. ด้านเจตคติและพฤติกรรมการเรียน

3.1 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนและไม่รับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมาย
สิริรัตน์ อะโน (2553 : 33) สรุป ปัญหาการสอนอ่านไว้ ดังนี้

3.1.1 ครูยังไม่เข้าใจวิธีการสอน ขาดการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนมี
นิสัย รักการอ่าน

3.1.2 นักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน ทำให้อ่าน
ไม่ถูกต้อง และไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

จากแนวคิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอ่าน สรุปได้ว่า นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน

เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอนของครูไม่น่าสนใจ ขาดเทคนิควิธีสอนที่ส่งเสริมให้รักการอ่าน
ทำให้นักเรียน มีปัญหาในการอ่าน อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ จับใจความไม่ได้ เพื่อหน้ยในการอ่าน
ในการเรียน จึงใช้เวลาไปสนใจกับสื่อเทคโนโลยีอื่นที่น่าสนใจกว่า เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือ
เกม จากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้ความสามารถทางด้านความคิด การตัดสินใจและวิสัยทัศน์ด้าน
ต่าง ๆ ต้อยลง

7. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสอนอ่านจับใจความ

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านจับใจความซึ่ง
สุนันทา หมั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 58-65) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นความสำคัญของข้อความ เป็น ทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็น
หลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญในแต่ละ
ข้อความมารวมให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจในความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ทฤษฎีนี้ยังแยกออกไป

ตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีของ ทราบาสโซ (Trabasso) ทฤษฎีของเชส (Chase) ทฤษฎีของคลาก (Clark) และ ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ทฤษฎีของทราบาสโซ (Trabasso) ได้กล่าวว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ ต่อจากนั้นจะทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ในขณะที่อ่านข้อความ ผู้อ่านจะถูกควบคุมเพียง โครงสร้างผิวเผินจนกว่าสารที่ได้รับรู้จะได้รับการเปรียบเทียบ เช่น เมื่อเด็กอ่านประโยค “ฉันเห็นลูกบอลสีแดง” เมื่ออ่านเสร็จแล้วหากยังไม่เคยมีประสบการณ์ก่อนว่าสีแดงเป็นอย่างไรก็จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้แนะนำช่วยตัดสินใจ เมื่อเด็กได้พบสิ่งของที่มีสีแดงก็จะใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนพิจารณาและตัดสินใจ ดังนั้นลำดับขั้นของการอ่านตามพื้นฐาน ทฤษฎีนี้จึงแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ

1.1.1 การรับสารโดยใช้สายตารับรู้ การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จัก ผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2-3 ครั้งจนกว่าจะตัดสินใจได้ว่า อะไรคือคำตอบที่แท้จริง

1.1.2 คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม หรืออาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยในการตัดสินใจนั้น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

1.2 ทฤษฎีของเชส (Chase) และคลาก (Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ผู้อ่านจะรับสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์จริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่มีความแน่ใจก็จะวิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

1.2.2 สารที่ให้ควมรู้สึกทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่าเพื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ควมรู้สึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ควมรู้สึกทางลบ

1.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความหมายของคำจะได้รับการบันทึกไว้ในสมอง

1.3 ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) อ้างอิงจาก สุนันทา หมั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 58-65) ได้กล่าวถึง การอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อนแต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จัก เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ หน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำและชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้อ่านสามารถแปลความของสารได้

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้ยังต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ดาวี (Dawee) และเฟรเดริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ทฤษฎีดาวี (Dawee) ได้กล่าวว่าข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยคนั้นเอง แม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามตีความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้

2.2 ทฤษฎีของเฟรเดริเคน (Frederiken) ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจในความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมประโยค โดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรมและส่วนขยาย

สรุปทฤษฎีการสอนอ่านจับใจความ เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องเข้าใจและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทฤษฎี เพราะทฤษฎีจะช่วยให้ผู้สอนนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เข้าใจพฤติกรรมกระบวนการ และสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ เรื่องราวที่อ่าน สรุปรวบรวมความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่าน มาประสมประสานความรู้ ความคิด และประสบการณ์เดิม สามารถสรุปความสำคัญ แนวคิด สร้างองค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

สุนันทา หมั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 97) ได้นำเสนอทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความไว้ว่า การสอนอ่านจับใจความมีทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเตรียมการสอน ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์น ไค Thomdike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่าผู้มีสติปัญญาดีสามารถรับรู้และสามารถอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้มีสติปัญญาไม่ดีจะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็จะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น

ทฤษฎีของเกสตัล Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือ กฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ

1. กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งของคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ก็จะช่วยให้การรับรู้ได้ดีขึ้น

2. กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3. กฎของการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่าน ให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านเป็นไปโดยไม่หยุดชะงัก

ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ แลปปี้ และฟลัด (Lapp and Flood, 1992 : 289-290) ได้รวบรวมทฤษฎีการลำดับความและวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา คือการรับรู้ และรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมเป็นความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมของจริงหรือภาพไม่ตรงกับข้อความดังกล่าวก็จะอ่านข้อความช้า ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลารับรู้นานกว่าข่าวสารให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำและความหมายของประโยคได้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านมีวิธีการที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์ทางบวก ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องความหมายในแต่ละประโยค

ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ กล่าวว่า ความรู้คือประสบการณ์ที่ได้จากการสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์ออกมา ก็จะเก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีกเด็กจะคาดหวังทันทีว่า ผลลัพธ์ออกมาเหมือนที่เคยเป็นมาแล้ว เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้การทำปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป (สุรนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539 : 10)

จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 20-27) กล่าวถึงจิตวิทยาในการอ่านของเด็กหรือความสนใจในการอ่านของเด็กว่าเด็กที่อยู่ต่างวัยกันจะมีความสนใจแตกต่างกัน รวมถึงความสามารถในการอ่านหนังสือ ความต้องการและการใช้ภาษาของเด็ก ความสนใจในการอ่านของเด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้นหรือวัยก่อนวัยรุ่น (12-14 ขวบ) เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มอย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่นอย่างจริงจัง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและนิสัยใจคอ ตลอดจนความชอบและความถนัด เด็กวัยนี้จะแสดงความเป็นตัวเองมากขึ้น เชื้อพียงเพื่อนและครูมากกว่าพ่อแม่ เริ่มเลือก

และสนใจเฉพาะสิ่งที่ตนเองพอใจ ชอบเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีความพอใจในสิ่งเดียวกัน เด็กหญิงจะเข้ากลุ่มเพศเดียวกันที่มีอุปนิสัยและความชอบเหมือนกัน ส่วนเด็กชายจะเลือกเพื่อนที่ชอบกิจกรรมเหมือนกัน ส่วนความสนใจเรื่องการอ่านจะชอบหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นคว้า ทดลอง กีฬา หรืองานอดิเรกที่ตนชอบ เรื่องกำลังภายใน การ์ตูน การผจญภัย ชีวิตประวัติ และเพศศึกษา

โดยสรุป ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความมีทั้งทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาซึ่งแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ของข้อความ 2) กลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์ข้อความ ในการสอนอ่านจับใจความครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงทั้งจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา ตลอดจน จิตวิทยาความสนใจอ่านหนังสือของเด็กแต่ละช่วงวัยซึ่งมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนและเพื่อให้การจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความบรรลุจุดประสงค์ต่อไป

วิธีการสอนอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

บันลือ พฤกษ์วัน (2530 : 9-5) กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหนและมีความหมายอย่างไร จะเห็นได้ว่าการอ่านเพื่อจับใจความส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่าน

สุนันทา หมั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 88) ได้พิจารณาความหมายการอ่านจับใจความว่า มีลำดับขั้นในการอ่าน 4 ขั้น ดังนี้

1. การแปลสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร
2. การทำความเข้าใจความหมายของคำ
3. การจับใจความสำคัญตามแนวคิดของผู้เขียน
4. กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นขณะที่ทำความเข้าใจสัญลักษณ์

คนยา วงศ์ธนชัย (2542 : 156) ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องในระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำหรับการอ่านในระดับสูงต่อไป และเพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่อ่านได้ ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิเคราะห์หรือประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

กรมวิชาการ (2544 : 88) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า หมายถึง การมุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนสำคัญของเรื่อง

สุปราณี พัดทอง (2545 : 65) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความว่า เป็นการความคิดอันเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบซึ่งเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (2546 ข : 188) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญและส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง ใจความสำคัญของเรื่องคือ ข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นหรือเรื่องนั้นทั้งหมด ข้อความอื่น ๆ เป็นเพียงส่วนขยายใจความสำคัญเท่านั้น ข้อความหนึ่งหรือตอนหนึ่งจะมีใจความสำคัญที่สุดเพียงหนึ่งเดียว นอกนั้นเป็นใจความรอง คำว่าใจความสำคัญนี้ผู้รู้ได้เรียกไว้เป็นหลายอย่าง เช่น ข้อคิดสำคัญของเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือความคิดหลักของเรื่อง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 120) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิด ซึ่งไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้น ไปใช้ประโยชน์

โดยสรุป การอ่านจับใจความหมายถึง การที่ผู้อ่าน อ่านเรื่องแล้วทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน เป็นความรู้ แนวคิดหรือทฤษฎีของผู้เขียน ด้วยการแปลความ ตีความ ขยายความ ออกมาเป็นความคิด แล้วสรุปใจความสำคัญหรือความคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่านนำไปใช้ประโยชน์

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้ให้ความสำคัญของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

วาวเวว โรงสะอาด (2530 : 38) กล่าวว่าความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านจับใจความ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจและจับใจความสำคัญไม่ได้จะเบื่อก่อนหน้าต่อการเรียนและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรวมไปถึงไม่เกิดนิสัยรักการอ่านและผลสัมฤทธิ์จะไม่ดีเท่าที่ควร

ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล (2539 : 55) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ นับเป็นหัวใจของการอ่านทุกรูปแบบ เพราะหากจับใจความสำคัญไม่ได้ย่อมไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน หากต้องใช้ประโยชน์จากการอ่านนั้นจะต้องกลับมาอ่านใหม่ ทำให้เสียเวลา หากอ่านแล้วจับใจความได้จำไว้หรือบันทึกไว้ได้ก็จะใช้ประโยชน์ได้ทันที

แววมยุรา เหมือนนิล (2541 : 15) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ เป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือ ไม่รู้เรื่อง ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ เป็นทักษะจำเป็นในการศึกษาหาความรู้ทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การอ่านจับใจความจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะสำคัญ ทำให้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น มีนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

พันธุทิพา หลานเลิศบุญ (2544 : 51) การอ่านเพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่านมี 2 ลักษณะ คือ

1. การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการอ่านเพื่อจับใจความเนื้อหาที่สำคัญของข้อความเรื่อง หรือหนังสือ เพื่อมองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียด และจะทำให้เข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของข้อความ หรือเรื่องนั้น ๆ ได้โดยการกวาดสายตาผ่านหัวข้อต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว
2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านต่อเนื่องกับการอ่านขั้นแรก โดยอ่านละเอียดทุกตัวอักษร เพื่อจับเรื่องราวได้ตลอดทั้งเรื่อง ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม เพื่อจับใจความให้ได้มากที่สุด ใจความสำคัญมิได้มีความหมายจำกัดเพียงแก่นเนื้อเรื่องที่สำคัญเท่านั้น อาจเก็บสาระสำคัญของเรื่องได้หลายแง่ เช่น เก็บความรู้ เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บแนวคิด หรือทัศนคติของผู้เขียน และจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง

สรุป ลักษณะของการอ่านจับใจความที่ดีนั้น ควรอ่านทั้งสองประเภทรวมกันคือ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม และอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน ในขณะเดียวกันก็จะรู้จักวิเคราะห์ สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายของการอ่านในแต่ละครั้งย่อมแตกต่างกันไปในการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้นอาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ซึ่ง กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 90-92) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านได้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเจริญงอกงาม ขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่างๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่นเข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลกสถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไปเพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตน และเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อ

ทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียนพิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้นเป็นการปลุกฝังการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เป็นเนื้อหาสาระที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก จะช่วยให้เกิดความบันเทิง ควบคู่ไปกับการรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การมีหน้ามีตา ความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะไม่สมปรารถนาทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่น ผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล เพื่อแสดงความคิดเห็น ถัดกันเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้นหรือสร้างอารมณ์ที่ต้องการ บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่เพื่อเข้าใจตนเองและปรับตัวเข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

สมพร จารุณี (2549 : 46-62) กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับ ความมุ่งหมายในการอ่านว่า การตั้งคำถามแบบเปิดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ดี เวลาอ่านเรื่องอะไรก็ตามควรพยายามแปลงหัวเรื่องเป็นคำถามให้คิดเป็นนิสัย บางคนอาจเขียนคำถามไว้ข้าง ๆ หัวข้อเรื่อง การตั้งคำถามก่อนการถามในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้เรามีจุดมุ่งหมายในการอ่าน

จากจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการสอนอ่านเน้นที่การอ่านจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน การอ่านจับใจความจะประสบความสำเร็จนั้น นักเรียนต้องรู้จุดมุ่งหมายในการอ่านว่าอ่านเพื่ออะไร อ่านอย่างไร ที่สำคัญพยายามจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ และรู้แนวคิดของเรื่องว่าเป็นอย่างไร นักเรียนจะเกิดทักษะในการอ่าน และความสามารถอ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ เป็นอย่างดี

วิธีการสอนอ่านจับใจความ

องค์ประกอบในการอ่านจับใจความ องค์ประกอบพื้นฐานที่สามารถทำให้อ่านจับใจความของเรื่องที่อ่านได้นั้นมีผู้เสนอความคิดไว้ดังนี้

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond and Thinker. 1957 : 235) กล่าวว่าความสามารถในการอ่านจับใจความขึ้นอยู่กับพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ เพราะคำเป็นหน่วยหรือส่วนย่อยของภาษาที่มีความหมายและเป็นพื้นฐานของการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน
2. การเข้าใจหน่วยความคิดจากกลุ่มคำ เนื่องจากกลุ่มคำอาจมีความหมายต่างไปจากคำและคำที่เรียงต่อกันรายคำ
3. การเข้าใจประโยคที่ใช้ในบทอ่าน ซึ่งเกิดจากการเรียงคำ และกลุ่มคำไว้ด้วยกัน เพื่อสื่อความคิดตามเรื่องราวนั้น ๆ
4. การเข้าใจความหมายเป็นตอน ๆ สามารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์กัน เพื่อสื่อความหมายได้เข้าใจยิ่งขึ้น
5. การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดของของบทอ่าน โดยสามารถจัดลำดับความคิดของเรื่องที่อ่านได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญ ๆ ในแต่ละตอนการอ่านจับใจความเป็น การอ่านจับประเด็นสำคัญ ๆ ให้ได้ว่า ผู้เขียนต้องการเสนอข้อคิดอะไร การที่จะทำให้อ่านสามารถจับใจความได้อย่างครบถ้วนและเร็วต้องอาศัย ความรู้พื้นฐานเป็นองค์ประกอบ 3 ประการคือ

5.1 ความรู้ด้านภาษา เช่น รู้จักถ้อยคำ สำนวนหรือเรื่องราวที่อ่านรู้ หลักภาษา และการใช้ภาษา สำนวนและถ้อยคำต่าง ๆ มาใช้ทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น ทำให้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการอ่านจับใจความได้มากขึ้น

5.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง หากผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน ก็จะใช้เวลาน้อยลงในการอ่านและจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจและจับใจความได้อย่างรวดเร็ว

5.3 ประสบการณ์ทางความคิด ผู้อ่านมีประสบการณ์ในการอ่านมาก ก็จะสะสมความคิดที่ได้รับจากการอ่าน สามารถให้ข้อคิดเห็น หรือเหตุผลที่เป็นข้อวิเคราะห์เนื้อเรื่องและสามารถจับใจความได้ดี (กัลยา ขวนมาลัย. 2539 : 32-33)

กรมวิชาการ (2546 : 190) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอ่านจับใจความว่า ครูควรวางแผนการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความให้เหมาะสมกับเนื้อหา ที่ให้กับนักเรียนอ่าน วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และความสนใจของนักเรียน ใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ครูควรจัดทำสื่อการเรียน การสอน ซึ่งอาจเป็นจุดพัฒนาการอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของนักเรียนส่งเสริม ให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น มอบหมายให้นักเรียนจัดทำบรรณนิทัศน์จัดโครงการ ประกวดยอดนักอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนตอบ ปัญหาจากการอ่าน บันทึกการอ่าน เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออ่านจับใจความมี หลายวิธี เช่น

1. จัดตามแนวทางการสอนอ่านในใจ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านในใจอย่างหนึ่งที่มีจุดประสงค์สำคัญของเรื่องที้อ่าน ดังนั้น การอ่านในใจ จึงเป็นการสอนเพื่อจับใจความวิธีหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยครูควรพิจารณาความสามารถของนักเรียน เพื่อตัดสินใจว่าควรเลือกใช้กิจกรรมใดบ้าง การสอนอ่านในใจมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการอ่าน

1.1.1 การสร้างประสบการณ์พื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่าน โดยจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เช่น

- 1) สนทนาเกี่ยวกับชื่อเรื่องและแนวคิดของเรื่อง
- 2) ดูภาพในหนังสือแล้วสนทนาเกี่ยวกับภาพ
- 3) เล่าเรื่องที่อ่านพอสังเขป
- 4) อ่านบทนำเรื่อง (ถ้ามี) เพื่อให้รู้เรื่องต่าง ๆ
- 5) ทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์

1.1.2 การอ่านคำยาก เป็นการสอนอ่านคำยากในบทเรียนเพื่อให้เข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 การตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน เป็นการบอกแนวทางการเรียน

1.2 ขั้นอ่านในใจ ประกอบด้วย

1.2.1 อ่านสำรวจและตั้งคำถาม ให้นักเรียนอ่านเร็ว ๆ และตั้งคำถามช่วยกันบอกคำถามที่เกิดขึ้น แล้วครูเขียนบนกระดานดำ

1.2.2 อ่านพินิจแล้วตอบคำถาม เป็นการอ่านเรื่องอย่างพินิจพิจารณาเพื่อหาคำตอบ จับประเด็นสำคัญ ทารายละเอียดของเรื่อง หาเหตุผลของเหตุการณ์ ลำดับเหตุการณ์ เป็นต้น

1.2.3 ตอบคำถามและทบทวน ให้นักเรียนตอบคำถามแล้วตรวจสอบคำตอบจากเรื่องที่อ่านอีกครั้งหนึ่ง

1.3 ขั้นอ่านหลังอ่านในใจ ฝึกให้นักเรียนทำแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพูด การฟัง การเขียน

1.4 การวัดผลและการประเมินผล มีวิธีการดังนี้

- 1.4.1 สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.4.2 พิจารณาจากการเล่าเรื่อง
- 1.4.3 พิจารณาจากความสามารถในการตั้งคำถามและตอบคำถาม
- 1.4.4 พิจารณาจากความสามารถในการทำแผนภาพ โครงเรื่อง

2. จัดตามขั้นตอนการฝึกทักษะการอ่านจับใจความการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ขั้นการเตรียมความพร้อมในการอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้ท่าทางและปฏิบัติตนในการอ่านในใจอย่างถูกต้อง โดยให้นักเรียนอ่านเอกสารที่นำมา และครูคอยสังเกตท่าทาง การปฏิบัติตนในการอ่านที่ถูกต้อง เช่น ท่าทางในการอ่าน การนั่ง การวางมือ การวางหนังสือ ระยะห่างจากสายตา การกวาดสายตาในขณะที่อ่าน การอ่านออกเสียง ไม่ขยับริมฝีปาก ไม่ใช้นิ้วมือชี้ หรืออุปกรณ์ชี้ตัวหนังสือและการมีสมาธิในการอ่าน

2.1.2 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเคลื่อนสายตาตามแนวขวางและแนวนอน โดยใช้อักษรเดี่ยว คำเดี่ยว กลุ่มอักษร และคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำที่กำหนด เปรียบเทียบเวลาในการอ่านแต่ละเที่ยว และตอบคำถามได้ถูกต้อง ได้แก่

1) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบเส้นขวาง โดยใช้พยัญชนะตัวเดียวแล้วตอบ

คำถาม

ฟ _____ ห _____ ก _____ ค _____ ส _____
 _____ ฟ _____ จ _____ ห _____ ว _____

1.1) มีตัวอักษรทั้งหมดกี่ตัว

1.2) มีตัวอักษรซ้ำกันกี่ตัว

2) ฝึกเคลื่อนสายตาตามแบบเส้นขวางโดยใช้คำเดี่ยว เช่น ดอกไม้ ท้องฟ้า สายลม ผีเสื้อ _____ เมฆขาว

_____ ตะวัน อากาศ กิ่งก่า _____ ดอกไม้ _____ สายลม

2.1) มีคำว่าดอกไม้กี่คำ

2.2) มีคำใดเกี่ยวกับสัตว์

3) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบเลือกกลุ่มพยัญชนะที่ซ้ำกับกลุ่มแรก เช่น

กมร ดรก ฟหก กดส วฝจ ฯลฯ

4) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกับคำที่กำหนดให้

ตัวอย่างเช่น

1. รัก	ฉัก	บั๊ก	ลัก	รัก
2. วัน	กัน	กัน	วัน	คัน

5) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำที่

กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น

1. รื่นรมย์	สุขสม	ภิรมย์	อารมณ์	รื่นรมย์
2. แม่น้ำ	แม่พระ	แม่ทัพ	แม่น้ำ	แม่เลี้ยง

2.1.3 ให้นักเรียนฝึกจำคำต่าง ๆ ซึ่งเป็นการฝึกขั้นพื้นฐานในการอ่าน จับใจความทำให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำได้ถูกต้อง รู้จักคำมากขึ้น รู้ความแตกต่าง และความหมายของคำที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ฝึกให้เคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำที่กำหนดให้ เช่น

1) ฝึกจำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันกับคำในกรอบ
ตัวอย่าง เช่น แพรพพรรณ พรพรรณ แพร่พันธุ์ แพรพรรณ พืชพรรณ ผูกพัน

2) ฝึกจำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำที่กำหนดให้ ตัวอย่าง เช่น
คำที่กำหนดให้ สวยงาม แย่ ชี้ เหน้ ไล ไล สด ใส

3) ฝึกจำคำที่เข้าพวกกับ 3 คำแรก ดังตัวอย่าง พนา ไพรวัน ป่า
1. ดงดาน 2. บรรพต 3. ไสไล 4. ไพรินทร์

2.1.4 ให้นักเรียนฝึกอ่านเป็นวลี เพื่อเก็บหน่วยความคิด แล้วรวบรวม
หน่วยความคิดเหล่านั้นเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เช่น

1) ฝึกอ่านคำจากบรรทัดบนลง ไปบรรทัดล่าง ตามลำดับ ทีละแถว
แล้วตอบคำถาม

2) ฝึกอ่านในใจโดยใช้สายตาคับที่จุดกึ่งกลางของกลุ่มคำที่แยกไว้ให้
กลุ่มคำละ 1 จุดแล้วตอบคำถาม

2.1.5 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเจาะจง เป็นการฝึกทักษะการกวาดสายตาในการอ่านบรรทัดอย่างรวดเร็ว เพื่อค้นหาคำตอบ ค้นหาตำแหน่ง ค้นหาความหมายของคำ ข้อสรุปหรือข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

2.1.6 ให้นักเรียนฝึกอ่านข้ามคำ โดยการข้ามคำหรือวลีที่ไม่สำคัญและอ่านเฉพาะคำวลี ประโยคที่สำคัญ เพื่ออ่านได้อย่างรวดเร็วและจับใจความสำคัญได้ ได้แก่

- 1) ฝึกอ่านคำหรือวลีที่ไม่สำคัญ
- 2) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะคำ วลี หรือข้อความที่กำหนดให้
- 3) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะข้อความที่สำคัญอย่างรวดเร็ว

การฝึกในขั้นเตรียมความพร้อมนี้ ครูควรจะต้องจัดทำ หรือจัดหาแบบฝึกมาให้ให้นักเรียนอ่านอย่างหลากหลาย โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก

2.2 ขั้นการสร้างคำศัพท์ การรู้คำศัพท์มากทำให้อ่านเรื่อง และเขียนเรื่องได้ดี มีวิธีการฝึกคือ

2.2.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้บริบท ซึ่งได้แก่คำหรือข้อความแวดล้อมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมาย ได้แก่

1) ฝึกให้อ่านประโยค แล้วเขียนความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้โดยพิจารณาจากข้อความในประโยค ตัวอย่าง เช่น คนบนเฮลิคอปเตอร์มองเห็นสภาพการจราจรบนท้องถนนอย่างชัดเจน เฮลิคอปเตอร์ หมายถึง...

2) ฝึกให้อ่านเป็นข้อความ แล้วเขียนความหมายของคำที่กำหนด เช่น “อาหารโปรดของหมีคือรังผึ้ง เมื่อพบรังผึ้งมันจะรีบฉีกรังออกกินน้ำผึ้ง ทั้งตัวอ่อน โดยไม่กลัวผึ้งต่อเขา เมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง มันจะกินอาหารมาก จนตัวอ้วนท้วน แล้วจะไปหาดำหรือที่พักเพื่อจำศีล เกือบตลอดฤดูหนาว” จำศีลคือ...

2.2.2 ให้นักเรียนฝึกการใช้ร่องรอยที่เห็นได้ เช่น รูปภาพ เครื่องหมายสัญลักษณ์ ที่จะช่วยให้รู้ความหมายของเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น ได้แก่

1) ฝึกให้หาความหมายที่เห็นจากภาพ เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์

ตัวอย่างเช่น

ภาพ	หมายถึง ห้องน้ำ
สัญลักษณ์	
ห้องน้ำ	

2.2.3 ให้นักเรียนฝึกการหาความหมายจากส่วนของคำ คำที่เป็นคำประสม ถ้านักเรียนรู้ความหมายของคำหนึ่ง ก็จะสามารถเชื่อมโยงไปสู่อีกความหมายคำอีกคำหนึ่งได้ การฝึกสังเกตคำที่มีส่วนของคำประสมกันอยู่ จะทำให้สร้างคำศัพท์ และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น

- 1) ฝึกหาความหมายของคำโดยพิจารณาจากคำที่ให้ความหมายไว้แล้ว เช่น
 สุกันธุ์ แปลว่า หอมกลิ่นหอม
 สุกนธ์ แปลว่า
 สุกนธรรส แปลว่า

2.2.4 ให้นักเรียนฝึกหาคำที่มีหลายความหมาย คำบางคำเขียนเหมือนกันออกเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน แล้วแต่ว่าจะนำไปประกอบกับคำใด การฝึกหาคำที่มีความหมายมารวบรวมไว้ ทำให้สร้างคำศัพท์ได้มาก และเป็นประโยชน์ต่อการอ่านจับใจความ เช่น

1) ฝึกให้จับคู่ความหมายของคำกับตัวอย่างประโยค โดยนำตัวอักษรหน้าข้อความด้านขวามือ มาใส่ไว้หน้าหัวข้อ เช่น

- 1.1) ปลดอกภัย ก. ลูกของฉันพ้นออกไปแล้ว
 1.2) เคยกำหนดเวลา ข. เรื่องนี้พื้นวิสัยของฉันจริง ๆ
 1.3) เกินความสามารถ ค. คุณหมอช่วยเขาจนพ้นเขตอันตรายแล้ว
 1.4) เป็นอิสระ ง. เขาสมัครเรียนไม่ทันเพราะพ้นกำหนดไปแล้ว

2.2.5 ให้นักเรียนฝึกหาความหมายจากพจนานุกรม พจนานุกรมช่วยให้รู้ความหมายของคำ ที่มาของคำ ชนิดของคำ การสะกดคำ การออกเสียง ดังนั้น การเปิดพจนานุกรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่านและการเขียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยมากยิ่งขึ้น เช่น

1) ฝึกให้ใช้พจนานุกรมเขียนคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง โดยกำหนดคำที่เขียนผิด ให้เขียนให้ถูกต้อง บอกชนิดของคำและความหมายด้วย ตัวอย่าง เช่น คำผิด คำถูก ชนิดของคำ ความหมาย

คำผิด	คำถูก	ชนิดของคำ	ความหมาย
ตราสังข์
เบญจเพส
กาสาวพักตร์

2) ฝึกให้ค้นหาความหมาย และที่มาของคำต่อไปนี้ จากพจนานุกรม

เช่น

คำ	ความหมาย	ที่มาของคำ
1. กฤษณา
2. ยูโด
3. ซินแส

2.2.6 ให้นักเรียนฝึกการจดบันทึกและรวบรวมคำที่ได้ศึกษา จดบันทึกไว้ จะช่วยให้รู้จักคำหลากหลาย และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่าน และการเขียน ทำให้เลือกใช้คำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่

1) ฝึกให้รวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น คำที่มีความหมายว่า ดอกบัว ได้แก่.....

การวัดและการประเมินผล โดยใช้วิธีการวัดจากความสนใจในการอ่าน และจาก กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกตามลำดับขั้น ส่วนการประเมินผลให้ประเมินจากแบบประเมิน ความเข้าใจในการอ่าน

3. อ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง

การสอนอ่านโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพโครงสร้างเรื่อง จะช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญได้ดี และเกิดความแม่นยำในการเรียนรู้ แผนภาพโครงเรื่องมีหลายรูปแบบ เช่น โครงสร้างเหตุการณ์ โครงสร้างรายละเอียด โครงสร้างบทนำหรือคำนำ โครงสร้าง บทสรุป โครงสร้างแบบความหมาย โครงสร้างสาธก โครงสร้างเปรียบเทียบ และ โครงสร้างแบบแก้ปัญหา ซึ่งครูจะต้องเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

3.1 ขั้นตอนการสอนแผนภาพโครงเรื่อง มีขั้นตอนสำคัญ ๆ ดังนี้

3.1.1 เขียนแผนภาพโครงเรื่องให้สมบูรณ์ก่อนเพื่อเป็นคู่มือครู

3.1.2 แจกแผนภาพโครงเรื่องหรือเขียนแผนภาพโครงเรื่องบนกระดาน โดยไม่มีรายละเอียดของเรื่อง

3.1.3 ให้นักเรียนอ่านเรื่อง

3.1.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเนื้อเรื่อง แล้วช่วยกันเติมข้อความหรือรายละเอียดของแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อหาใจความสำคัญของเรื่อง เหตุการณ์ที่สำคัญและคุณค่าหรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่านหากนักเรียนทำไม่ได้ ครูอาจใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์

3.1.5 ให้นักเรียนเล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องและปรับเรื่องให้สมบูรณ์

3.1.6 ให้นักเรียนเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง ด้วยถ้อยคำของนักเรียน เพื่อดูความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผู้อ่าน

การวัดผลของการสอนโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง โดยการตรวจผลงานหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เหตุการณ์สำคัญ คุณค่า หรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และสังเกตความตั้งใจในการทำงาน การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นด้วย

กรมวิชาการ (2546 : 179) ได้เสนอขั้นตอนการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอดเพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไรจุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3. อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง

4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2546 : 189) ได้เสนอแนวทางการอ่านจับใจความเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน เช่น อ่านเพื่อหาความรู้ เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อบอกเจตนาของผู้เขียน เพราะจะเป็นแนวทางให้กำหนดการอ่านได้อย่างเหมาะสม และจับใจความหรือตอบคำถามได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. สำรวจส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าว ๆ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำสารบัญ คำชี้แจง การใช้หนังสือ ภาคผนวก เป็นต้น เพราะส่วนประกอบของหนังสือจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหรือหนังสือที่อ่านได้กว้างขวางและรวดเร็ว

3. ทำความเข้าใจลักษณะของหนังสือว่าเป็นประเภทใด เช่น สารคดี ตำรา บทความ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้มีแนวทางอ่านจับใจความสำคัญได้ง่าย

4. ใช้ความสามารถทางภาษาในด้านการแปลความหมายของคำ ประโยคและข้อความต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. ใช้ประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาประกอบ จะทำให้เข้าใจ และจับใจความที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 95) ได้นำหลักการของนักจิตวิทยาการอ่านของ

B.S.Bloom มาทำการประยุกต์ใช้ในการอ่าน ซึ่งมีทั้งหมด 6 ชั้น คือ การจำ การเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ชั้นที่ 1-3 เป็นการคิดขั้นเบื้องต้น ชั้นที่4-6 เป็นการคิดขั้นสูงซึ่งผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐาน 3 ชั้นต้นมาก่อนแล้วเป็นอย่างดี ดังนั้นในการสอนอ่านนักเรียน ครูจึงควรฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายขั้นเบื้องต้นก่อนจึงฝึกขั้นสูง ในแต่ละชั้นมีจุดมุ่งหมาย การคิดเรียงลำดับจากชั้นที่ 1-6 ดังนี้

ชั้นที่ 1 จำ เป็นขั้นเริ่มแรกของการอ่านที่สมองจะต้องจำเรื่องราวให้ได้จำ ความหมายของคำ ให้คำจำกัดความของคำยาก จำชื่อตัวละครและเหตุการณ์ที่สำคัญ การที่ครูจะรู้ว่า นักเรียนจะมีความจำเรื่องที่อ่านได้มากหรือน้อย ก็ใช้วิธีตั้งคำถามเรื่องที่อ่าน หรืออาจให้สะกดคำบอก ความหมายและบอกคำจำกัดความ

ชั้นที่ 2 เข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วยคำพูดของตนได้ เข้าใจ ความคิด ถ้อยคำ ประโยค และข้อความที่ให้กตีสอนใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์โดยใช้คำพูดของตน

ดังนั้นการที่ครูจะประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยควรตั้งเป็นคำถามด้วยการให้เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

ขั้นที่ 3 นำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาในวิชาอื่น ๆ ดังนั้นคำถามที่ใช้จึงมักจะกำหนดเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาในการนำความรู้มาใช้ประโยชน์

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของของแนวคิดที่ได้จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดของเรื่อง ค้นหาลักษณะโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยอ่าน สุภาษิตหรือคำพังเพยที่มีความหมายเปรียบเทียบแล้วใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังสามารถสรุปแนวคิดที่เหมือนกันและต่างกันได้ด้วย

ขั้นที่ 6 ประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิด ที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่อง ที่อ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริง และอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และยักรวมไปถึงความเป็นเป็นผลด้วย เป็นการฝึกให้นักเรียนสังเกตการใช้ถ้อยคำ การบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

ทักษะพิเศษที่ควรฝึกในการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 89) กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่าน

จับใจความในขั้นเริ่มต้นควรให้นักเรียนพัฒนาด้านคำศัพท์ให้มากที่สุด และยังคงต้องฝึกทักษะพิเศษเพิ่มเติมดังนี้

1. การค้นหาใจความสำคัญที่มีอยู่ในข้อความแต่ละตอนของเรื่องที่อ่าน
2. การค้นหาส่วนปลีกย่อยที่ให้ความรู้
3. การสังเกตการณ์เรียงลำดับ โดยพิจารณา เหตุการณ์ ความจริง
4. การให้รู้จักทำนายผล เช่น ครูดถามว่าถ้าเกิดเหตุเช่นนี้แล้วผลจะออกมาเป็นอย่างไร
5. การค้นหาถ้อยคำหรือประโยคที่ให้ความรู้สึกประทับใจ
6. การเอาอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน
7. การติดตามทิศทางดำเนินเรื่อง
8. การหาข้อความตามการใช้ประโยชน์
9. การให้รู้จักสรุปเรื่องที่อ่าน
10. การวิเคราะห์โครงเรื่องระหว่างการอ่าน

11. การศึกษารูปแบบของหนังสือหรือเรื่องที่อ่าน
12. การประเมินเนื้อเรื่อง
13. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวให้ผูกพันกับเรื่องที่อ่าน
14. การรู้จักเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเรื่องเดียวกัน
15. การค้นหาแหล่งอ้างอิงของผู้เขียน
16. การหาแนวทางหรือจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เช่น ทำไมผู้เขียนจึงเขียนเรื่องเช่นนั้น อะไรคือจุดสำคัญที่ทำให้คุณค่าแก่นักเรียน

17. การพิจารณาข้อความในส่วนที่อาจแทรกการโฆษณา

สรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความ ได้ดีนั้นผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระสำคัญ แปลความหมายของเรื่องที่อ่าน และเข้าใจจุดหมายสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้อ่านจะต้องอาศัยความสามารถหลายด้านประกอบกัน คือ ต้องเข้าใจความหมายของศัพท์ ความหมายของประโยค อาศัยประสบการณ์ทางด้านภาษา รู้จักการสังเกตความสัมพันธ์ของข้อความที่อ่าน ความรู้ในเรื่องที่อ่าน จับแนวคิดที่สำคัญออกมาได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกอ่าน ใช้แบบฝึกที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้ฝึกอ่านจับใจความอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีนิสัยรักการอ่าน

หลักในการอ่านจับใจความ

การฝึกนักเรียนให้มีทักษะในการอ่านจับใจความ ครูต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นภดล จันทรพิบูล (2542 : 87) กล่าวถึงขั้นตอนในการอ่านจับใจความให้ได้ผล ผู้อ่านควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. อ่านเรื่องราวผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง จุดใดตอนใด เป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. การถามเกี่ยวกับการสรุปเรื่องราวที่อ่าน

3. การถามถึงการตั้งชื่อเรื่อง

ประทีป วาทิกทินกร (2542 : 49) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. ให้อ่านหรือฟังเรื่องราวให้ตลอดทั้งเรื่อง

2. ตั้งคำถามหรือถามตัวเองสั้น ๆ ว่า เรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร

ทำไม บางเรื่องอาจมีคำตอบไม่ครบก็ได้ แต่นักเรียนต้องตอบเท่าที่มีอยู่ให้ครบถ้วน เพื่อจะได้จับใจความได้ นักเรียนต้องฝึกอ่านจับใจความอย่างมีหลักการ และอ่านอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขยายความในคำตอบต่อไปอีกเมื่อต้องการรายละเอียดที่จำเป็นของใจความสำคัญ

บันลือ พฤษวัน (2545 : 128-129) กล่าวโดยสรุป วิธีการอ่านจับใจความนั้น ครูควรแนะนำกลวิธีในการอ่านที่ถูกต้อง และควรฝึกให้นักเรียนทำกิจกรรมการฝึกอ่านจับใจความทีละย่อหน้า และฝึกหลาย ๆ กิจกรรม เช่น ฝึกตั้งคำถาม ตอบคำถาม เรียงลำดับเหตุการณ์ เล่าเรื่องย่อเขียนบนแผนภาพโครงเรื่อง เขียนเรื่อง สรุปเรื่อง และ อธิบายลักษณะของตัวละครและให้ทราบผลการอ่านทุกครั้งเพื่อช่วยเสริมแรง จะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านการคิด ทำให้การสอนอ่านจับใจความนั้นมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะสำคัญที่นักเรียนจะต้องฝึกอ่านอย่างสม่ำเสมอตามขั้นตอน ที่สำคัญต้องอ่านเรื่องให้จบและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านให้ได้ว่า อ่านเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม จึงจะเกิดทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผลการอ่านจับใจความ

สายสุนี สกุลแก้ว (2534 : 30-31) ได้กล่าวถึงการวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความไว้ว่า การวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความอาจทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ครูจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ เครื่องมือในการวัดความเข้าใจในการอ่านจับใจความสำคัญแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Tests) ข้อสอบนี้นำไปให้นักเรียนทำเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติ (Norms) แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยข้อความเป็นตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบเรียงจากง่ายไปหายาก จำกัดเวลานักเรียนจะได้รับคะแนนความสามารถของความเข้าใจในการอ่านแบบทดสอบ คะแนนจะออกมาในรูปของคะแนนดิบ (Raw Score) เปอร์เซ็นไทล์ (Percentile) หรือ ระดับ (Grade Equivalent)

2. แบบทดสอบชนิดอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Tests) มีข้อสอบเป็นตอน ๆ หรือเรื่องสั้น ๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกตอบ แต่ไม่เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติหรือกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ คะแนนนักเรียนขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เกณฑ์ที่ถือว่านักเรียนมีความสำเร็จจากการอ่านนั้นอยู่ระหว่างเกณฑ์ 80 และ 90 %

สุนันทา หมั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 148-150) ได้เสนอการประเมินการอ่านจับใจความโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านจับใจความไว้ 2 วิธี คือ

1. การใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ ผู้อ่านจะต้องตอบคำถามได้ 70 % ขึ้นไป การยึดเกณฑ์นี้ นักการศึกษา มีความเห็นว่า ผู้อ่านได้พลาคนเนื้อเรื่องบางตอนไป 30% แล้วหากยึดเกณฑ์ประเมินที่ต่ำกว่านี้ จะทำให้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง

2. ใช้การประเมินค่า โดยใช้ระดับตัวตัวอักษรแล้วตีค่าออกมาเป็นคะแนน เช่น เมื่อผู้อ่านประเมินการอ่านจับใจความของตนแล้ว รวมคะแนนทั้งหมดในแต่ละช่อง สมมติให้แบบ

ประเมินทั้งหมดมี 20 ข้อ ถ้าทำเครื่องหมายในช่อง “มาก” ทุกช่องจะได้คะแนนเต็ม 80 คะแนน ระดับคะแนนที่ได้มีขอบเขต ดังนี้

72-80	= 4	ดี
52-72	= 3	ค่อนข้างดี
32-51	= 2	พอใช้
1-31	= 1	ปรับปรุง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินผลการอ่านจับใจความ มี 2 วิธี คือ วิธีแรก คือ การใช้แบบทดสอบ ทั้งที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐานและแบบทดสอบอิงเกณฑ์ ส่วนวิธีที่สองใช้ การประเมินค่าแล้วตีค่าออกมาเป็นคะแนน ครูผู้สอนต้องเลือกใช้วิธีการประเมินให้สอดคล้อง เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ

รูปแบบการสอนแบบ SQ4R

วิธีสอน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ SQ4R เป็นการสอนเพื่อการสื่อสาร ถึงแม้เป็นการสอนเน้นทักษะการอ่าน แต่ผู้สอนจะต้องสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ ประกอบด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน กิจกรรมการสอนจะเริ่มต้นจากการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเสียก่อนจึงเข้าสู่ขั้นตอนวิธีการสอนแบบ SQ4R

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นขั้นที่จัดทำบรรยากาศให้ผู้รู้สึกสบาย ไม่เคร่งเครียด เสนอสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ การเสนอเนื้อหาใหม่ ผู้สอนอาจกำหนดให้ผู้เรียนเตรียมมาเองหรือผู้สอนจะเป็นผู้จัดเตรียมก็ได้ เพราะการสอนมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านได้นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เพราะฉะนั้นสื่อที่นำมาใช้เป็นของจริง (Authentic Materials) เช่น นิทาน เพลง บทความ ข่าว บทร้อยกรอง เรื่องสั้น สารคดี ตำนานคำกล่าวในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น

2. **ขั้นสอน** ซึ่งกระทำการสอนตามระบบของวิธีการสอนแบบ SQ4R มี 6 ขั้นตอน คือ

2.1 **Survey (S)** การอ่านในขั้นนี้ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป การอ่านคร่าว ๆ จะช่วยให้ผู้อ่านเรียบเรียงแนวคิดต่าง ได้

2.2 **Question (Q)** การตั้งคำถาม จะทำให้ผู้อ่านมีความอยากรู้อยากเห็น คำถามจะช่วยให้ผู้อ่านระลึกถึงความรู้เดิมที่มีอยู่ คำถามจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้เร็ว และที่สำคัญก็คือ คำถามจะต้องสัมพันธ์กับเรื่องราวที่กำลังอ่านในเวลาเดียวกันก็ควรจะต้องถามตัวเองดูว่าใจความสำคัญที่ผู้เขียนกำลังพูดถึงอยู่นั้นคืออะไร ทำไมจึงสำคัญ สำคัญอย่างไร และเกี่ยวข้องกับอะไรหรือใครบ้าง

ตอนไหนและเมื่อไร อย่างไรก็ตามควรพยายามตั้งคำถามให้ได้ เพราะจะช่วยให้การอ่านในขั้นต่อไป เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย และสามารถจับประเด็นสำคัญได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด

2.3 Read (R) การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ ซ้ำอย่างละเอียด และใน ขณะเดียวกัน ก็ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ได้ตั้งไว้ ในขั้นนี้จะเป็นการอ่านเพื่อจับใจความและ จับประเด็นสำคัญ ๆ โดยแท้จริง ขณะที่กำลังอ่านอยู่ ถ้านึกคำถามได้อีก ก็อาจใช้วิธีจดบันทึกไว้ก่อน แล้วตั้งใจอ่านต่อไป จนกว่าจะได้รับคำตอบที่ต้องการ

2.4 Record (R) ให้ผู้เรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่านจากขั้นตอนที่ 3 โดยมุ่ง จดบันทึกในส่วนที่สำคัญและสิ่งที่จำเป็น ใช้ข้อความอย่างรัดกุม ตามความเข้าใจของผู้เรียน

2.5 Recite (R) ให้ผู้เรียนเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยใช้ภาษาของตนเองถ้ายังไม่แน่ใจในบทใด หรือตอนใดให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่

2.6 Reflect (R) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วิจัย บทอ่านที่ได้อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้อง หรือความคิดเห็นไม่สอดคล้อง บางครั้งอาจขยาย ความสิ่งที่ได้อ่าน โดยการเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิม โดยใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

3. ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นขั้นการวัดผลและประเมินผลว่า เมื่อจบขั้นตอนการสอน แบบ SQ4R แล้ว ผู้เรียนได้ความรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นการประเมินความสามารถเพื่อนำผลมาพัฒนาผู้เรียนและช่วยผู้ที่เรียนอ่อน โดยอธิบายเพิ่มเติม ให้แบบฝึกมากขึ้น หรือสำหรับผู้ ที่เรียนดี ก็อาจจะให้แบบฝึกเสริมให้มีทักษะเพิ่มขึ้นอีกก็ได้

ประโยชน์ของเทคนิคการสอนแบบ SQ4R

ประโยชน์ของการสอนแบบ SQ4R โดยสรุปจากผลของการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็น ได้ว่าวิธีการสอนแบบ SQ4R ถ้านำมาใช้ในการเรียนการสอน และปฏิบัติตามได้ทุกขั้นตอนนักเรียน จะมีความสามารถในการอ่านและเขียนได้ดี เพราะอ่านแล้ว มีความเข้าใจ และสามารถจับใจความ สำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ทำให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือ และเป็นวิธีการที่จะส่งเสริมให้นักเรียน มีพัฒนาการด้านการอ่าน การเขียนที่ดี มีนิสัยรักการอ่าน รักการเขียน มีความคงทนในการจำ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R นี้ทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพใน การอ่านดีกว่าการอ่าน โดยไม่ได้ตั้งคำถามเอาไว้ล่วงหน้า เพราะคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิด และพยายามหาคำตอบ ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ แล้วจะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านดีขึ้น

ข้อจำกัดของวิธีการสอนแบบ SQ4R

1. ผู้สอนจะต้องมีความคล่องทางด้านภาษาพอสมควร ที่จะช่วยเหลือชี้แนะผู้เรียน

2. ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมเนื้อหา หรือกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย นำสนใจ ทันท่วงทีและต้องคำนึงถึงความสามารถ ความรู้ดั้งเดิมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. วิธีสอนชนิดนี้ไม่มีขั้นตอนสำหรับสอน โครงสร้างภาษาและศัพท์ใหม่ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องสอดแทรกขั้นตอนนี้ในจังหวะที่เหมาะสม เพราะในผู้เรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้สอนจำเป็นจะต้องทบทวนหรือสอนโครงสร้างภาษาและคำศัพท์ ในการเรียน การสอน เพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นสรุปและประเมินผล เมื่อจบขั้นตอนการสอนแบบ SQ4R แล้วถ้าผู้สอนจะต้อง มีการวัดผลและประเมินผลว่าผู้เรียนได้ความรู้ตามจุดประสงค์หรือไม่ เป็นการประเมินความสามารถ เพื่อนำผลมาพัฒนาผู้เรียนและช่วยผู้ที่เรียนอ่อน โดยอธิบายเพิ่มเติม ให้แบบฝึกมากขึ้น หรือสำหรับ ผู้ที่เรียนดีก็อาจจะให้แบบฝึกเสริมให้มีทักษะเพิ่มขึ้นอีกก็ได้

สรุปได้ว่า การอ่านจะได้ผลดีและเป็นไปวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้อ่านต้องยึดทฤษฎีการอ่าน และอ่านตามขั้นตอน วิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นเทคนิควิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก มีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจนส่งเสริมให้ผู้เรียน อ่านเรื่องราวต่าง ๆ ได้เข้าใจ สามารถค้นหาความรู้ เก็บใจความสำคัญ เชื่อมโยงสิ่งที่สำคัญนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมนิสัย รักการอ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ ความสำคัญของแผน การจัดการเรียนรู้ ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินแผนการจัด การเรียนรู้ การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้คือ ว่าเป็น เครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

กรมวิชาการ (2546 : 93) กล่าวว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็คือ แผนที่เน้นให้ นักเรียน ได้พัฒนาการเรียนของตนด้วยกิจกรรมหลากหลาย มีครูเป็นผู้แนะหรือจัดแนวการเรียนแก่นักเรียน ให้นักเรียนรู้จักคิด ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลและสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2549 : 22) กล่าวว่า แผนการสอนหรือบันทึกการสอนหมายถึง การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าเพื่อนำมาทำการสอนตลอดภาคเรียนมา สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีองค์ประกอบหลักคือ จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนและวัดผลประเมินผล

โดยสรุป แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการสอนอย่างมีระบบเป็น ลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า และเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียน ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ หลักสูตรกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นหัวใจของการนำผู้เรียน ไปสู่ จุดหมายปลายทางที่กำหนดว่าจะต้องเลือกใช้กิจกรรม กระบวนการเรียนการสอนลักษณะใดจึง สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้จึงมี ความสำคัญดังต่อไปนี้

สุพล วังสินธุ์ (2536 : 6) กล่าวว่า แผนการสอนเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้ การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และ จิตวิทยาทางการศึกษา
2. ช่วยให้ผู้มีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้าทำให้ครูมีความมั่นใจใน การสอนได้ตามเป้าหมาย
3. ส่งเสริมให้ครูใฝ่หาความรู้ทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตลอดจน การวัดผลประเมินผล
4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทน
5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง เป็นประ โยชน์ต่อวงการการศึกษา
6. เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญการและเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ ของหลักสูตร เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เอื้อและ ตอบสนองต่อความต้องการ ความรู้ความสามารถของนักเรียน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอน

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงลักษณะของการสอนที่ดี ไว้ดังนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้นักเรียนดำเนินตามกิจกรรมในแผนการสอน
2. เป็นแผนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบเอง หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากการเป็นผู้สอน หรือผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนเป็นคนหาคำตอบด้วยตนเอง
3. เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้นักเรียนรับรู้และนำไปใช้ได้จริง
4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น

4. รูปแบบของการจัดการเรียนรู้

การจัดการแผนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมและลักษณะของสิ่งแวดล้อมของครูผู้สอนแต่ละคน มีลักษณะดังต่อไปนี้

4.1 รูปแบบตาราง โดยจัดรายละเอียดของเนื้อหาไว้ในตารางตัวอย่างดังภาพประกอบหนึ่ง (สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 34)

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่าง แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้	การวัดผลประเมินผล
.....
.....

รูปแบบบรรยาย เขียนรายละเอียด และขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียงเป็นข้อ ได้แก่ การจัดหัวข้อจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ+การเรียนรู้ และการประเมินผลเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544 : 49)

กลุ่มสาระ.....	ชั้น.....	ภาคเรียนที่.....
ชื่อแผน.....	เวลา.....	ชั่วโมง
1. จุดประสงค์.....		
2. สาระการเรียนรู้.....		
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้.....		
4. กระบวนการวัดและประเมินผล.....		
5. แหล่งการเรียนรู้.....		

5. ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบ มิได้กำหนดแบบใดแบบหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสะดวกในการใช้ หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผน การจัดการเรียนรู้ควรมีดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 49) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนว่า ควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. กระบวนการวัดผลประเมินผล

6. ขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) สรุปถึงขั้นตอนการทำแผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งแนวความคิดขอบเขตของกลุ่มสาระการเรียนรู้มาเป็นกรอบในการทำแผนการเรียนรู้
2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์ปลายทาง
 - 2.1 จุดประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 2.2 จุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชา
3. เขียนโครงการสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด ได้แก่
 - 3.1 หัวข้อย่อย (จากคำอธิบายรายวิชา และหนังสืออ้างอิง)
 - 3.2 จำนวนตามในแต่ละหัวข้อย่อย
 - 3.3 สาระสำคัญที่เน้นความคิดรวบยอด/หลักการ/ทักษะ/ลักษณะนิสัย
 - 3.4 จุดประสงค์นำทางตามหัวข้อย่อย

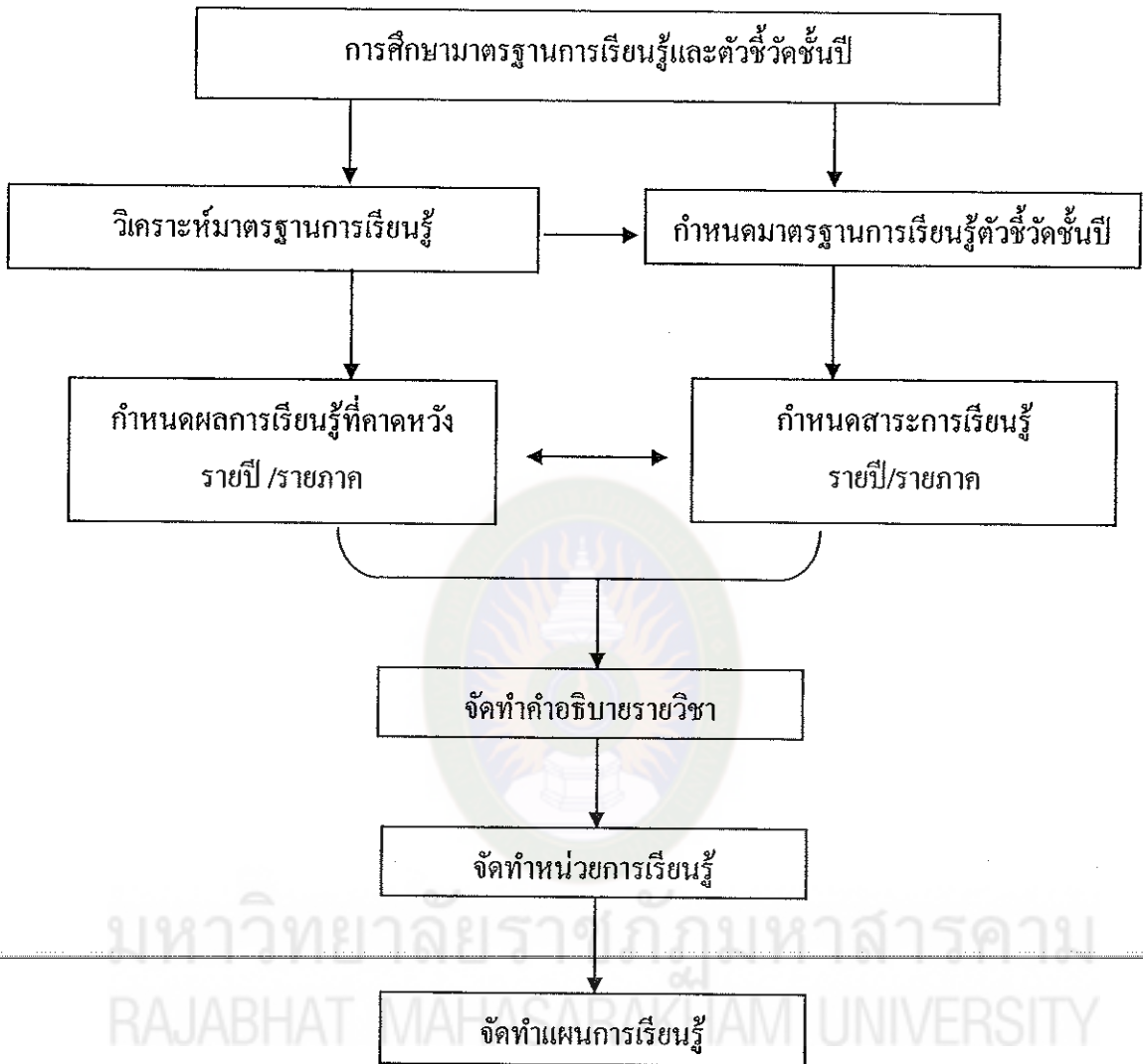
4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้

5. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้เรียนรู้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2550 : 114-115) ได้สรุปขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นงานสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอน เพราะเป็นการเตรียมการช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ในการเขียนแผนการเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ ดังนี้

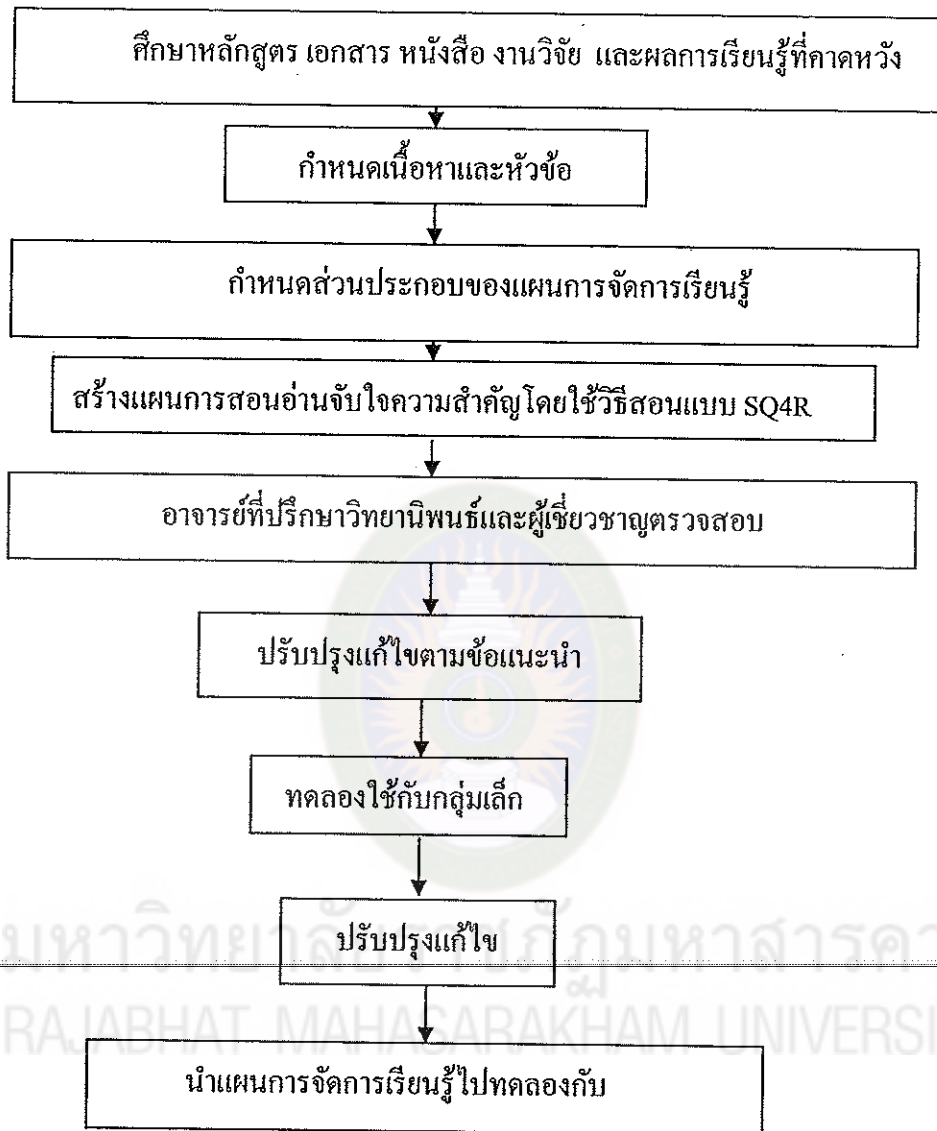
1. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายและทิศทางของการจัดการเรียนรู้
2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค (เฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาคเรียน) สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นการกำหนดเนื้อหาที่จะต้องเรียน โดยคำนึงถึงจุดเน้นของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน จำนวนเวลาที่จัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ วัยและระดับชั้น ส่วนการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคนั้น เป็นการระบุถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดจากการเรียนรู้ในแต่ละปี/ภาค
3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี/รายภาคเพื่อกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่จะต้องเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน
4. นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/ รายภาค และสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค มาพิจารณาเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. นำคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า หน่วยการเรียนรู้ เปรียบเสมือนบทเรียนบทหนึ่ง ๆ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาหลายเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้อาจใช้ลักษณะเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
6. นำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายหน่วย
7. นำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายหน่วย มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการนำมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาสู่การจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการสอน SQ4R

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความด้วยรูปแบบ
การสอน SQ4R

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ในเรื่องที่จะเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและปฏิบัติจริง
3. ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน
4. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น
5. สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน
6. สร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบหลังจากเรียนไปแล้วว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังที่คาดหวังหรือไม่ เนื่องจากการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีการประเมินเป็นระยะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และวิธีการสอน เพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องบอกวิธีการวัดผล เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ และเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต เป็นต้น

ภาคผนวก การเขียนภาคผนวก เป็นการจัดทำในส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความสมบูรณ์ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ได้แก่ รายละเอียด เนื้อหาหรือใบความรู้ วิธีดำเนินกิจกรรมต่างๆ รูปภาพ บัตรคำ ข้อสอบ แผนภูมิ แผนที่ ใบงาน รายชื่อเอกสารอ้างอิง เพลง เป็นต้น ดังนั้น ครูผู้สอนรู้ว่าสิ่งที่ควรเพิ่มอะไรมาหรือลดอะไรไปให้เหมาะสมที่สุด ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการสรุปผลจากการใช้แผนแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยบันทึกข้อมูลสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน พฤติกรรมของนักเรียน กิจกรรมสื่อการเรียน เครื่องมือวัดและประเมินผล รวมทั้งระยะเวลาจัดกิจกรรมแต่ละอย่าง แนวทางการบันทึกผลการใช้แผนมี 2 ลักษณะ คือ เขียนเป็นความเรียง เขียนเป็นข้อ ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งสิ่งที่ควรเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะ

การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุงแผน และพัฒนาการสอน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 170-171) กล่าวถึงการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เมื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุม เพื่อการปรับปรุงแก้ไข แผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาจดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ

1. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือไม่มีข้อบกพร่องอย่างไร
2. ประเมินแผนการสอนระหว่างการนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกต และบันทึกปัญหา
3. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการใช้ เป็นการประเมินว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรม และเลือกจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตรงกับความมุ่งหมายของหลักสูตรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน และทันเวลา
2. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นต่อตนเองมากขึ้น เมื่อได้เตรียมการสอนอย่างดีแล้ว การสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เพราะเมื่อครูเตรียมการสอนดี ย่อมทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมไปตามขั้นตอน จนนักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเร็วขึ้น
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติต่อการเรียน เพราะในการที่ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน เรียนด้วยความสนุกสนาน และเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน
5. ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธา เลื่อมใสในตัวครู เพราะมีความมั่นใจว่าการเตรียมการสอนมาอย่างดีแล้ว กระบวนการเรียนการสอนย่อมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนก็จะเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในตัวครูยิ่งขึ้น
6. ถ้าครูมีความจำเป็น ไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้สอนแทนก็สามารถสอนแทนได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูจะต้องวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรม โดยกำหนดสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน การจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจนและเกิดประโยชน์ กับผู้เรียนได้มากที่สุด

ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การนำแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try out) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อนำไปทดลองสอนจริง (Trial Run) ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชัยยงค์ พรมวงค์. 2523 : 134-143)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 479-498) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะพึง พยายามว่าหากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว แผนการจัดกิจกรรม เรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน

2. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่า ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน ทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ตัวอย่าง 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองาน ได้ผลเฉลี่ย 75 % และทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80

การที่จะกำหนด E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนพิจารณาตามความเข้าใจ โดยปกติ เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ มักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตนา ศึกษาตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำ

3. การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อพัฒนาแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เป็นต้นฉบับแล้ว ต้องนำไปหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้น 1 : 1 (แบบเดี่ยว) คือ นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับ นักเรียน 1 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

ขั้น 1 : 10 (แบบกลุ่ม) คือ นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 6 - 10 คน จำนวนหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

ขั้น 1 : 100 (ภาคสนามหรือกลุ่มใหญ่) คือ นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 30 - 100 คน จำนวนหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

เผชิญ กิจกรรม (2544 : 44 – 51) ได้กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนใด ๆ มีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กันไป จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

$$CVR = \frac{2Ne - 1}{N}$$

เมื่อ CRV แทน ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)

Ne แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of Panelists Who Had Agreement)

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total Number of Panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าในตาราง ตามจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าที่คำนวณได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญและค่าการยอมรับขั้นต่ำ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด	ค่าการยอมรับขั้นต่ำ
5	.99
6	.99
7	.99
8	.78
9	.75
10	.62
11	.59
12	.56
13	.54
14	.51
15	.49
20	.42
25	.37
30	.33
35	.31
40	.29

หมายเหตุ ผลการหาวิธีนี้จะไม่นิยมใช้ เพราะ โอกาสที่ค่าการยอมรับขั้นต่ำของสื่อจะสูงขึ้นจนถึงขั้นยอมรับเป็นไปได้ยาก

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อส่วนใหญ่ใช้วิธีนี้ ประสิทธิภาพส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะในที่นี้จะยกตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

2.1 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ส่วนการหา E_1 และ E_2 ใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum x$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum x$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ทุกคนส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

2.3 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยเทียบกับคะแนนที่ได้ก่อนการเรียน (Pre-test)

2.4 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียน

ทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) แต่ละข้อถูกมีจำนวน ร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูกมีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า ข้อไม่มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีความบกพร่อง)

กล่าวโดยสรุปว่า เกณฑ์ในทางการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น (เผชิญ กิจระการ. 2544 : 50)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ 80/80 ตัวแรก (E_1) คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบย่อยระหว่างเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ร้อยละของคะแนนที่เฉลี่ยได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนและหา E_1 และ E_2 โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum x}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum x$ แทน คะแนนของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum x}{A} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum x$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

ดัชนีประสิทธิผล

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 157-159) กล่าวถึงการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อวีซีดีสอน หรือนวัตกรรมไว้ว่า เพื่อที่จะทราบว่าสื่อการเรียนการสอน วีซีดีสอน หรือนวัตกรรมที่ผู้ศึกษาค้นคว้า พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เพียงใด ก็ให้นำสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้นไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ได้ออกแบบมา แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจน แน่นอน ซึ่งนิยมวิเคราะห์และแปลผล 2 วิธี

วิธีที่ 1 จากการพิจารณาผลของการพัฒนา

วิธีนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย เช่น ระหว่างก่อนเรียนกับ หลังเรียน เพื่อเห็นพัฒนาการหรือความงอกงาม ผู้ศึกษาค้นคว้าจะต้องสร้างเครื่องมือวัดในตัวแปรที่ สนใจศึกษา เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่สร้างเพื่อวัดผลการเรียนรู้ หลังจากเรียนเรื่องนั้น หรือหลังการทดลองเรื่องนั้น ซึ่งจะต้องสร้างให้ครอบคลุมจุดประสงค์ เนื้อหา สาระที่เรียน หรือคุณลักษณะที่มุ่งวัด สร้างไว้ล่วงหน้าเมื่อก่อนจะเริ่มสอนหรือทดลอง ก็จะนำ แบบทดสอบหรือเครื่องมือดังกล่าวมาวัดกับผู้เรียน เรียกว่าการทดสอบก่อนเรียนหรือก่อนทดลอง (Pre-test) และหลังจากเรียนจบเรื่องนั้นแล้ว ก็นำแบบทดสอบชุดเดิมมาทดสอบกับผู้เรียนกลุ่มเดิม (Post-test) นำผลการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน โดยเขียนคะแนนหลังเรียนไว้ก่อนเรียน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม 1) การพิจารณารายบุคคล 2) การพิจารณารายกลุ่ม

วิธีที่ 2 จากการหาดัชนีประสิทธิผลการหาดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index)

กรณีรายบุคคลตามแนวคิดของ Hofland จะให้สารสนเทศที่ชัดเจน โดยใช้สูตร ดังนี้

เฟซิญู กิจระการ และสมนึก ภัททิยชนี (2545 : 31) ได้กล่าวว่าการหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น ของผู้เรียน โดยอาศัยค่าดัชนีประสิทธิผล โดยใช้ (Effectiveness Index : E.I.) มีสูตร ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน})(\text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบ}}$$

$$\text{หรือ } E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{total} - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
 P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
 Total แทน ผลรวมของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

การหาค่า E.I. เป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่าเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งค่าที่แสดงคะแนนที่เพิ่มขึ้นนั้น เรียกว่า หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และเพื่อให้สื่อความหมายกันง่ายขึ้นจึงแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปของร้อยละ เช่น จากค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.6240 คิดเป็นร้อยละ 62.40

สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) จะเขียนอยู่ในรูปของร้อยละก็ได้ ซึ่งผลการคำนวณ จะได้เท่ากับผลการคำนวณจากคะแนนดิบ สูตรเป็นดังนี้ (เผชญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยชนี. 2545 : 32)

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนหลังเรียน} - \text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}{100 - \text{ร้อยละของผลรวมของคะแนนก่อนเรียน}}$$

$$\text{หรือ} \quad \text{E.I.} = \frac{P_2 \% - P_1 \%}{100 - P_1 \%}$$

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

เผชญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยชนี (2545 : 33-35) กล่าวถึง ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I. ไว้ว่า

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าค่าเป็นลบแสดงว่า คะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอน หรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ
2. การแปลผลค่า E.I. ได้ตารางในบทที่ 4 (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล) ของวิทยานิพนธ์ (Thesis) หรือการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) มักจะใช้ข้อความไม่เหมาะสมทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น ค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริง ค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้น ถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละ ก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 100 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6240 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40” (ไม่ใช่แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40)

ทฤษฎีความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นคำที่มีความหมายที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้ พงนาอนุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 577-588) ให้ความหมายของคำ พื่อใจ ว่า “สนใจ ชอบใจ” และความหมายของคำ พึงใจ ว่า “พอใจ ชอบใจ”

สลใจ วิบูลย์กิจ (2544 : 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางบวก และเป็นความรู้สึกที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกของจิตใจที่มีต่อการได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้ ความพึงพอใจจึงเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น จะมียากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจ หรือกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจเป็นการศึกษาตามทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

ศุภสิริ โสมาเกตู (2544 : 53) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่าการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือที่ต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ ครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติตาม มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน ดังนี้

1. ความพึงพอใจ นำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน จึงเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่า ผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ผลการปฏิบัติงาน นำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่าง ความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงาน จะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อม

ได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน และผลตอบแทนภายนอก แนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม วิธีการ สื่ออุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน จนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ในแต่ละครั้ง โดยให้ผู้เรียนได้รับผลตอบแทนจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะผลตอบแทนภายใน หรือรางวัลภายในที่เป็นความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรู้สึกสำเร็จของคนเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ ได้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ โดยครูอาจได้ผลตอบแทนภายนอก เช่น คำชมเชย หรือการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับที่น่าพึงพอใจ ความพึงพอใจในการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก คือ เกิดความพึงพอใจ จะเกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่ดีหรือน่าพอใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจ กิจกรรมที่จัดจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ จนเกิดเป็นความพึงพอใจในการเรียนรู้

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นที่อยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมความต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน
4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระภาพ
5. ความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

2. สิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจ

สุภสิริ โสมาเกตต์ (2544 : 60) ได้สรุปถึงสิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเพื่อให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนี้

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) ได้แก่ เงินทอง สิ่งของ หรือภาวะทางกายที่มีให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งจูงใจที่มิใช่วัตถุ(Personal Non-material Opportunities) เช่น อำนาจ เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น
2. สภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Condition) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เช่น ความพร้อมของเครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน
3. ผลประโยชน์ทางด้านอุดมคติ (Ideal Benefactions) หมายถึง การสนองความต้องการในด้านความภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การแสดงความจงรักภักดีต่อองค์กรของตน
4. การดึงดูดใจทางสังคม (Associations Attractiveness) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ของบุคคลในหน่วยงาน การอยู่ร่วมกัน ความมั่นคงของสังคมจะเป็นหลักประกันในการทำงาน
5. การปรับทัศนคติและสภาพของงานให้เหมาะสมกับบุคคล (Adaption of Condition to Habitual and Attitudes) คือ การปรับปรุงตำแหน่งความเหมาะสมให้สอดคล้องกันระหว่างงานกับคน
6. โอกาสในการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Opportunities of Enlarged Participant) เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้เขาเป็นผู้มีความสำคัญในหน่วยงาน จะทำให้บุคคลมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

3. การวัดความพึงพอใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 14) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดความพึงพอใจไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านส่วนบุคคล ด้านงาน ด้านการจัดการที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจในการทำงาน
2. เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับการปฏิบัติตนว่าอะไรเป็นสาเหตุให้คนทำงานได้ดี
3. เพื่อให้เข้าใจหน่วยงานลักษณะใดที่คนพึงพอใจและไม่พอใจ รวมทั้งเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารหน่วยงานนั้น

4. เพื่อให้เข้าใจผลจากการไม่พอใจงาน เช่น การขาดงาน ลางานและการออกจากงาน รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาต่อ การจัดสวัสดิการ การบริหารต่างๆว่าจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับการทำงานได้อย่างไร

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 63-71) ได้สรุปโครงสร้างของแบบวัดความพึงพอใจ ดังนี้

1. คำชี้แจงในการตอบที่ปกของแบบสอบถามจะเป็นคำชี้แจงซึ่งมีกระบวนจุดประสงค์ในการให้ตอบแบบสอบถาม หรือจุดมุ่งหมายของการทำวิจัย อธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่าง
2. สถานภาพส่วนตัวผู้ตอบ ส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามจะให้ตอบเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว เช่น ชื่อ-สกุล เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ
3. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเป็นส่วนสุดท้ายและเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยยึดหลักดังนี้
 - 3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการถามอะไร
 - 3.2 สร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้และให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และสิ่งที่ต้องการวัด
 - 3.3 เรียงข้อคำถามตามลำดับ ตามหัวข้อที่ได้วางโครงสร้างไว้
 - 3.4 ไม่ควรให้ผู้ตอบตอบมากเกินไป เพราะจะทำให้เบื่อไม่ให้ความร่วมมือหรือตอบโดยไม่ได้ตั้งใจ
 - 3.5 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความลำบากน้อยที่สุดในการตอบ ดังนั้นถ้าเป็นไปได้ ควรใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงแต่กาตอบในแบบสอบถาม
 - 3.6 สร้างข้อคำถามให้มีลักษณะที่ดี กล่าวคือ มีลักษณะดังนี้
 - 3.6.1 ใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวม ไม่มีความซับซ้อน
 - 3.6.2 ใช้ข้อความที่สั้น กระชับ ไม่มีส่วนฟุ่มเฟือย
 - 3.6.3 เป็นข้อคำถามที่เหมาะสมกับผู้ตอบ โดยคำนึงถึงสติปัญญา ระดับการศึกษา ความสนใจของผู้ตอบ
 - 3.6.4 แต่ละข้อถามเพียงปัญหาเดียว
 - 3.6.5 หลีกเลี่ยงคำถามที่ตอบได้หลายทาง
 - 3.6.6 หลีกเลี่ยงคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเบื่อก่อนหน้า ไม่รู้เรื่อง หรือไม่สามารตอบได้
 - 3.6.7 หลีกเลี่ยงคำที่ผู้ตอบตีความแตกต่างกัน เช่น บ่อย ๆ เสมอ ๆ ราว ๆ หน่อย ธรรมดา
 - 3.6.8 ไม่ใช่คำถามที่เป็นการนำผู้ตอบให้ตามแนวหนึ่งแนวใด

3.6.9 ไม่เป็นคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจ หรืออึดอัดใจที่จะตอบ

3.6.10 ไม่ถามในสิ่งที่รู้แล้ว หรือสามารถวัดด้วยวิธีอื่นได้ดีกว่า

3.6.11 ไม่ถามในเรื่องที่เป็นความลับ

3.6.12 คำตอบที่ให้เลือกในข้อคำถามควรมีให้ครอบคลุม กลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถเลือกตอบได้ตรงความเป็นจริงตามความคิดเห็นของเขา

4. การสร้างความพึงพอใจในบทเรียน

ศุติรัตน์ จินประโคน (2547 : 38) ได้สรุปการสร้าง ความพึงพอใจในบทเรียนดังนี้

1. คำนึงถึงความสนใจ สัญชาติญาณความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน โดยการนำเอาเรื่องราวหรือสิ่งแปลกใหม่มาให้นักเรียนดู
2. ทำบทเรียนให้สนุกโดยใช้อุปกรณ์การสอนหรือเทคนิคการสอนหลาย ๆ รูปแบบ
3. ทำบทเรียนให้กระชับ โดยใช้ถ้อยคำที่ง่าย ๆ หรือเน้นรูปธรรมมากกว่านามธรรม
4. ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมการเรียนอยู่เสมอด้วยการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยสอน
5. จัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนให้น่าสนใจ เช่น จัดนิทรรศการ การอภิปรายจัดชุมนุม จัดการแสดงหนังสือ

สรุป ความต้องการของมนุษย์นั้นมีมากมายทั้งปริมาณและขอบเขตเพราะมนุษย์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน การกำหนดความต้องการพื้นฐานในปัจจุบัน จึงแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามอาจจะกล่าวได้ว่าหากความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะเกิดความพึงพอใจในระดับหนึ่งซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความพื่อนั้น ครูต้องเข้าใจความต้องการของนักเรียนในชั้นเรียนเป็นอันดับแรก แล้วครูจึงค่อยจัดสิ่งทีตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อนักเรียนได้รับสิ่งที่ต้องการ นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นการพึงพอใจต่อวิชาที่เรียน รูปแบบวิธีการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ผลที่ตามมาคือการประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน คือสามารถที่จะพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพ เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข สามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จะบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนการสอนที่วางไว้ได้
ควรมีแนวดังต่อไปนี้

1. ต้องวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ
เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมทั้งโอกาสในการเรียนของผู้เรียน
2. วิธีการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
3. ต้องเก็บข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลโดยตรงไปตรงมา และต้องประเมินผล
ภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่
4. ผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องนำไปสู่การแปลผลและลงข้อสรุป
ที่สมเหตุสมผล
5. การวัดและประเมินผลต้องมีความเที่ยงตรงและเป็นธรรม ทั้งในด้านของวิธีการวัด
โอกาสของการประเมิน

จุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล

1. เพื่อวินิจฉัยความรู้ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม
และค่านิยมของผู้เรียน และเพื่อซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะได้เต็มตาม
ศักยภาพ

2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ตัวผู้เรียนเองว่าบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้
เพียงใด

3. เพื่อใช้ข้อมูลในการสรุปผลการเรียนรู้และเปรียบเทียบถึงระดับพัฒนาการของ
การเรียนรู้การวัดและประเมินผลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียนการสอน วิธีการวัด
และประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียนและครอบคลุมกระบวนการ
เรียนรู้และผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านตามที่กล่าวมาแล้วจึงต้องวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

(Authentic assessment)

การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมการสำรวจตรวจสอบ
การทดลอง กิจกรรมศึกษาค้นคว้า กิจกรรมศึกษาปัญหาพิเศษหรือโครงการ กิจกรรมสำรวจภาคสนาม
 เป็นต้น ในการทำกิจกรรมเหล่านี้ต้องคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละคน มีศักยภาพแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคน
จึงอาจทำงานชิ้นเดียวกันได้เสร็จในเวลาที่แตกต่างกันและผลงานที่ได้ก็อาจแตกต่างกัน เมื่อผู้เรียนทำ
กิจกรรมเหล่านี้แล้วก็ต้องเก็บรวบรวมผลงานเช่น รายงาน ชิ้นงาน บันทึกและรวมถึงทักษะปฏิบัติ
ต่าง ๆ เจตคติ ความรัก ความซาบซึ้ง กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำและผลงานเหล่านี้ต้องใช้วิธีประเมินที่มี

ความเหมาะสมและแตกต่างกัน เพื่อช่วยให้สามารถประเมินความรู้ความสามารถและความรู้สึกลึก
 ถัดที่แท้จริงของผู้เรียนได้ การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงจะมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อมี
 การประเมินหลาย ๆ ด้าน หลากหลายวิธีในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และต้อง
 ประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ข้อมูลที่มากพอที่จะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงมีลักษณะที่สำคัญคือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการ
 ที่ซับซ้อน ความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของเรียนในด้านของผู้ผลิต และกระบวนการ
 ที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง

1. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควร
 ส่งเสริม และส่วนที่ควรจะแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ
 ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล
2. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเอง
 และของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้
3. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและ
 การวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการ
 ของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่
4. ประเมินความสามารถของผู้เรียน ในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้
5. ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

วิธีการและแหล่งข้อมูลที่ใช้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน
 ผลการประเมินอาจจะ ได้มาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สังเกตการแสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
2. ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน
3. การสัมภาษณ์
4. บันทึกของผู้เรียน
6. การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
7. การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ
8. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ
9. แฟ้มผลงาน

การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (Performance Assessment)

ความสามารถของผู้เรียนประเมินได้จากการแสดงออกโดยตรงจากการทำงานต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นของจริงหรือใกล้เคียงกับสภาพจริงและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานได้จริง โดยประเมินจากกระบวนการทำงาน กระบวนการคิด โดยเฉพาะความคิดขั้นสูงและผลงานที่ได้ลักษณะสำคัญของการประเมินความสามารถ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของงาน วิธีการทำงาน ผลสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงานและมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน การประเมินความสามารถที่แสดงออกของผู้เรียนทำได้หลายแนวทางต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ และความสนใจของผู้เรียนดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. มอบหมายงานให้ทำงานที่มอบให้ทำต้องมีความหมายมีความสำคัญ มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร เนื้อหาวิชา และชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้เรียนต้องใช้ความรู้หลายด้านในการปฏิบัติงานที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทำงานและการใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง
2. การกำหนดชิ้นงาน หรืออุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ให้ผู้เรียนวิเคราะห์องค์ประกอบและกระบวนการทำงานและเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น
3. กำหนดตัวอย่างชิ้นงานให้แล้วให้ผู้เรียนศึกษาชิ้นงานนั้นและสร้างชิ้นงานที่มีลักษณะของการทำงานได้เหมือนหรือดีกว่าเดิม
4. สร้างสถานการณ์จำลองที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยกำหนดสถานการณ์แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มผลงาน (Portfolio Assessment)

แฟ้มผลงาน คืออะไรเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ก็จะมีผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรมเหล่านั้นปรากฏอยู่เสมอซึ่งสามารถจำแนกผลงานออกตามกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การฟังบรรยาย เมื่อผู้เรียนฟังการบรรยายก็จะมีสมุดจดคำบรรยาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบันทึกอย่างละเอียดหรือบันทึกแบบย่อ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของความชอบและความเคยชินของผู้เรียนในการบันทึกคำบรรยาย
2. การทำการทดลอง ผลงานของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการทดลองอาจประกอบด้วย การวางแผนการทดลองทั้งในรูปของบันทึกอย่างเป็นระบบหรือบันทึกอย่างย่อ การบันทึกวิธีการทดลองผลการทดลองและปัญหาที่พบขณะทำการทดลอง การแปรผลสรุปผลและอภิปรายผลการทดลองและผลงานสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับการทดลองคือการรายงานผลการทดลองที่ผู้เรียนอาจทำเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้
3. การอภิปราย ผลงานของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการอภิปราย คือ วางหัวข้อและข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการอภิปรายผลที่ได้จากการอภิปรายรวมทั้งข้อสรุปต่าง ๆ

4. การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จัดเป็นผลงานที่สำคัญประการหนึ่งของผู้เรียนที่เกิดจากการได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนให้ไปค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือประเด็นที่กำลังศึกษา ผลงานที่ได้จากการค้นคว้าเพิ่มเติมอาจอยู่ในรูปของรายงานการทำวิจัยเชิงเอกสารหรือบันทึกประเด็นสำคัญซึ่งอาจนำมาใช้ประกอบการอภิปรายในชั่วโมงเรียนก็ได้

5. การศึกษานอกสถานที่ การศึกษานอกสถานที่จัดเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่กำลังศึกษา ผลงานที่ได้อาจประกอบด้วยการบันทึกการสังเกต การตอบคำถามหรือปัญหาจากใบงาน การเขียนรายงานสิ่งที่ค้นพบ

6. การบันทึกรายวัน เป็นผลงานประการหนึ่งของผู้เรียนที่อยู่นอกเหนือจากผลงานที่แสดงถึงการเรียนรู้โดยตรง แต่จะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ประเมินได้เข้าใจในประเด็นหรือสิ่งที่คุณเรียนนึกคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน

นอกจากกิจกรรมที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนซึ่งผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความสามารถอื่น ๆ อีก เช่น การสื่อสาร ผลงานเหล่านี้ถ้าได้รับการเก็บรวบรวมอย่างมีระบบด้วยตัวผู้เรียนเองตามช่วงเวลาทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรมเหล่านี้ โดยได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนและผู้เรียนฝึกทำงานเคยชินแล้ว จะถือเป็นผลงานที่สำคัญยิ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

กล่าวโดยสรุป สาระเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลประกอบด้วยแนวทางการวัดผลและประเมินผล จุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผล การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงการวัดและประเมินผลด้านความสามารถ (Performance Assessment) การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มผลงาน (Portfolio Assessment) วิธีการประเมินผลดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีสอนแบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาการอ่านจับใจความ

บริบทของโรงเรียนจีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา

1. ที่ตั้ง

โรงเรียนจีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา เดิมชื่อ โรงเรียนบ้านจีเหล็ก ตั้งเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2486 ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 บ้านจีเหล็ก ตำบล อุ่มเม้า อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 โรงเรียนบ้านจีเหล็กได้อนุมัติตามมติของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ให้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนจีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีเนื้อที่ ทั้ง 18 ไร่ 3 งาน 2 ตารางวา มีหมู่บ้านในเขตบริการ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านจีเหล็ก บ้านเขี้ยวไพรวัลย์และบ้านหนองหญ้าหวาย

สี่ประจำโรงเรียน คือสี่ เขียว-เหลือง

ปรัชญาประจำโรงเรียน “ปัญญา ประคองค้ำอาวฐ”

คำขวัญโรงเรียน “วิชาการเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม นำชุมชนพัฒนา ”

2. บุคลากร

โรงเรียนสี่เหลี่กเขียวไพรวัดย์วิทยา มี ครูทั้งหมด 18 คนนักการภารโรง 2 คน

2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน

2.2 ข้าราชการครู 15 คน

2.3 พนักงานราชการ 2 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บุคลากร โรงเรียนจี้เหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนบุคลากร โรงเรียนจี้เหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิ	วิชาเอก
1	นายบุญเกิด ศรีกุล	ผู้บริหาร	ศษ.ม.	บริหารการศึกษา
2	นางเมฆลา ลือโสภาก	ครูชำนาญการพิเศษ	ศษ.บ.	ภาษาไทย
3	น.ส. ปิติ ยิ่งกำแพง	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	บริหารการศึกษา
4	นางกนกกาญจน์ สิตารัตน์	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.ม.	วัฒนธรรมศาสตร์
5	นายรัฐภูมิเขवाल้าธารณ์	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.บ.	สังคมศึกษา
6	นายสิทธิชัย โคตรโยธา	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.บ.	เทคโนโลยีการศึกษา
7	นางสุจิตราภรณ์ เอียการนา	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	ภาษาไทย/ประถมฯ
8	นางจันทร์เพ็ญ จตุเทน	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	ภาษาไทย/นาฏศิลป์
9	นางโอวาท สุ่มมาตย์	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	บริหารการศึกษา
10	นางวิไลลักษณ์ โคตรโยธา	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	เทคโนโลยีการศึกษา
11	นายประสิทธิ์ สีนวิภาค	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	อุตสาหกรรม
12	นายนิติธารณ์ บุปผาเดช	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	คณิตศาสตร์
13	นางชนาพร จันทร์บัว	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.บ.	บรรณารักษณ์ฯ
14	นางจุฬาลักษณ์ ประเสริฐรัตน์	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	เกษตรศาสตร์
15	นายบำรุง ทศไชย	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.บ.	สังคมศึกษา
16	นายสุนทร ประเสริฐรัตน์	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	เกษตรศาสตร์
18	น.ส. สุภาพร คำภักดี	ธุรการ	ปว.ศ.	บัญชี
19	นายรัชชัย เจียมตัว	นักการฯ	ม.6	-
20	นายวินัย สุวรรณศรี	นักการฯ	ม.6	-

หมายเหตุ ข้าราชการครู กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน

3. นักเรียน

จำนวน นักเรียนทั้งสิ้น 265 คน เป็นนักเรียน ชั้นอนุบาล จำนวน 29 คน นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 147 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 89 คน

4. ภารกิจจัดการศึกษา

โรงเรียนจีเหล็กเจียวไพรวลัยวิทยา เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดการศึกษา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล 1-2) ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) และระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)

5. ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ

5.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนจีเหล็กเจียวไพรวลัยวิทยามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่น ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษาและการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เรียนรู้คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 พันธกิจ

5.2.1 จัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย นักเรียนลงมือปฏิบัติสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครู จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างถูกต้อง

5.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความเป็นไทยสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนในทุกสาระตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมทุกประเภทอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

5.2.3 จัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ หลอมรวมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเข้าด้วยกัน นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาการความสำเร็จและความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดย วัดและประเมินผลงานจากแบบฝึกหัด โครงงาน การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ ตลอดจนเพิ่ม สะสมงาน

5.2.4 ศึกษาและนำศักยภาพ ทรัพยากร ความต้องการ และแนวโน้มของการพัฒนา ท้องถิ่นมาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชา การปรับปรุงและการใช้สื่อ ตลอดจนการจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่

5.2.4 กำหนด นโยบายและมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การบริหารสาระการเรียนรู้ การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การจัดทำ

แผนจัดการเรียนรู้ จัดจุดเน้นการดำเนินงาน

5.3 เป้าหมาย

5.3.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ตามสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

5.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาสามารถสื่อสารได้ตามความเหมาะสม

5.3.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานและค้นคว้าหาความรู้ได้

5.3.4 เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย

5.3.5 เพื่อให้ผู้เรียนรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

5.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

5.4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.4.2 ซื่อสัตย์ สุจริต

5.4.3 มีวินัย

5.4.4 ใฝ่เรียนรู้

5.4.5 อยู่อย่างพอเพียง

5.4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

5.4.7 รักความเป็นไทย

5.4.8 มีจิตสาธารณะ

6. โครงสร้างเวลาเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน								
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3
จิตสาธารณะ	20	20	20	20	20	20	20	20	20
รวมเวลาเรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120
รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัด เพิ่มเติม									
ภาษาไทย (เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษาอังกฤษ (เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
คณิตศาสตร์(เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	40	40	40
วิทยาศาสตร์ (เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
คอมพิวเตอร์ (เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	-	-	-	-	-	-	40	40	40
รวมเวลาเรียน ทั้งหมด	920 ชั่วโมง/ปี						1,000 ชั่วโมง/ปี		

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2553 มี ดังนี้

7.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	71.99 %
7.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	51.21 %
7.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	61.81 %
7.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	69.08 %
7.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	75.34 %

7.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	64.86 %
7.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	66.73 %
7.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	64.55 %

รวมเฉลี่ย 65.70 %

ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (O-net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปีการศึกษา 2551-2553 โรงเรียนจีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา

ตารางที่ 7 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (O-net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปีการศึกษา 2551-2553

ชั้น	ไทย	คณิต	วิทย์	สังคม	อังกฤษ
มัธยมศึกษาปีที่ 3					
ปีการศึกษา 2549	39.00	31.00	34.14	30.33	21.33
ปีการศึกษา 2550	40.63	29.50	29.25	38.63	24.00
ปีการศึกษา 2551	42.52	37.16	46.71	44.42	38.58
ปีการศึกษา 2552	28.23	24.87	24.35	35.65	17.61
ปีการศึกษา 2553	43.25	21.33	24.22	38.42	13.00

โรงเรียนจีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา มีกระบวนการบริหารจัดการในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมี คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ผลที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งเห็นได้จากผลการประเมิน ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระดับชาติ (O-net) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 43.25 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2553 มีคะแนนเฉลี่ย 71.99 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ที่ ร้อยละ 80 ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงมี ความสนใจที่จะพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยรูปแบบการสอน SQ4R โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ ในการอ่านจับใจความ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ขจีพรรณ จันทระ (2543 : 87) การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.39/86.12 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่อง การอ่านจับใจความหลังเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับฝึกทักษะการอ่านจับใจความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุวดี โปธายะ (2546 : 78) ได้ทำกาวิจัยเรื่อง การใช้วิธีสอนแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนสรุปใจความของนักเรียน ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษความสามารถในการเขียนสรุปใจความของนักเรียนในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ก่อนและหลัง ได้รับการสอนแบบ SQ4R ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนสรุปใจความของนักเรียนสูงขึ้น

ยุภาวดี ชันธูลา (2546 : 86) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2546 อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม CIRC มีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

น้ำอ้อย อริยสุขสกุล (2546 : 91) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบฝึกอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และหาประสิทธิภาพของแบบฝึกที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการศึกษาพบว่าแบบฝึกอ่านจับใจความภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.67/93.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .07

รัตนภรณ์ เลิศคำฟู (2547 : 85) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้วิธีสอนแบบ เอสคิวโฟร์อาร์ ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าวิธีนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนดีขึ้นและผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียน นักเรียนร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 และมีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มร้อยละ 62.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับดีมาก

นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความพึงพอใจและต้องการเรียนด้วยวิธีการสอนแบบ เอสคิวโฟร์อาร์ อีก

สุนทร อุศุมหาราช (2547 : 94) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับการสอนด้วยวิธี SQ4R กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธี SQ4R กับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธี SQ4R กับการสอนตามคู่มือครู มีความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภิสรา วงศ์คำจันทร์ (2547 : 78) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนเพื่อจับใจความวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.44/87.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และแผนการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7010 หมายถึงนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.10

จิราพร หนูลาย (2549 : 85-87) ได้ศึกษา เรื่องการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจ ต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโหล๊ะหาร จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก

สิริรัตน์ อะโน (2553 : 107) ได้สรุปผลการวิจัยว่า แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.18/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.7270 แสดงว่าหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญสำคัญ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแล้วนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 72.70 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บรูคส์ (Brooks, 2000 : 2854-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์รูปแบบการอ่านและการเขียนของครู โดยมีความเชื่อว่าครูต้องมีความเชื่อมั่นและมีความสามารถเป็นนักอ่านและนักเขียนจึงจะสามารถเป็นนักอ่านและนักเขียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยศึกษากับครูในระดับเกรด 4 จำนวน 21 คน จาก 5 มลรัฐ ที่ได้รับการยกย่องจากครูใหญ่และฝ่ายนิเทศการศึกษาว่าเป็นผู้สอนอ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ครูเหล่านี้ส่วนมากมีความเชื่อมั่นในความสามารถเป็นนักการอ่านมีความชอบอ่านเพื่อสันทนาการ ส่วนครูที่เชื่อว่าตนเองเป็นนักเขียนเรื่องจริงไม่ใช่ นักเขียนเพื่อความบันเทิงมีความรู้สึกว่าเขาสามารถเขียนได้ดี เมื่อได้รับการร้องขอให้เขียน การได้ฝึกปฏิบัติการอ่าน และการเขียนบทบาทสำคัญต่อการสอนอ่านและการเขียนมาก นอกจากนี้ครูยังเชื่อว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจ และความต้องการเรียนของนักเรียนของท้องถิ่นรัฐ และเป้าหมายหลักสูตร ที่ครูใช้อิทธิพลต่อการสอนอ่านและเขียนทั้งเรื่องส่วนตัวและวิชาการมากกว่าการปฏิบัติการอ่านและเขียนของครู

การ์ซานเนฟ (Casanave, 1988 : 268) ได้กล่าวถึงทักษะเขียนว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในระดับสูง เพราะนักเรียนต้องใช้ทักษะการเขียนเพื่อแสดงว่าเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง

แฮร์รี่ (Harris & Sipay, 1990 : 106) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่าในโลกปัจจุบันซึ่งมีเทคโนโลยีทันสมัยนั้น ความสามารถในการอ่านยังมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากอาชีพต่าง ๆ ต้องการผู้ที่มีการศึกษาหรือการฝึกฝนเชี่ยวชาญเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นไป ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงก็จะได้เปรียบ เพราะได้ใช้ทักษะนี้แสวงหาความรู้ที่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรปลูกฝังการรักการอ่านและฝึกทักษะการอ่านตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต ในปัจจุบันได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการอ่าน แต่พบว่าความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาการสอนการอ่านในชั้นเรียนสามารถสรุปออกเป็นประเด็นหลักดังนี้คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและปัญหาความไม่เหมาะสมของบทอ่าน

แรนดัลล์ (Randall, 2004 : 4301-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอนแบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนการสอนฝึกการอ่านในโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียน โดยตรงของเกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีกว่าการใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการสอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัยเลือกโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรเท่ากัน จากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิค

และกลยุทธ์ที่หลากหลายมีผลกระทบต่อคะแนนการสอบอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือการจัดการเรียนการสอนอ่านควร ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย

โรบินสัน (Robinson. 1961 : 29-30) กล่าวถึงยุทธวิธีการสอนอ่านแบบ SQ3R ว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่เขาคาดว่าจะรู้จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วและจดจำได้ดีและทบทวนเรื่องราวที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ นั้นเพิ่มขั้นตอนสะท้อนความคิด ขึ้นมา การเขียนสะท้อนความคิด เป็นการเขียนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิดวิเคราะห์ และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อวัตถุหรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าต่าง ๆ

วันเดอร์ และคูเปอร์แมน (Wander and Cooperman. 1996 : 174) ได้ศึกษากลยุทธ์การเรียนโดยใช้ SQ4R สำหรับการศึกษาดำเนินการในระดับมัธยมศึกษา โดยได้เปรียบเทียบนักเรียนระหว่างกลุ่ม ที่เรียนแบบปกติ กลุ่มที่เรียนด้วย SQ4R และ SQ3R ในการอ่านตำราเรียน ผลปรากฏว่ากลยุทธ์ SQ4R และ SQ3R ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน คือนักเรียนที่เรียนด้วยกลยุทธ์ SQ4R มีคะแนนสูงกว่าการสอนด้วยกลยุทธ์ SQ3R อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งกลยุทธ์ SQ4R และ SQ3R ใช้ได้ดีกับการอ่าน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้สื่อที่เหมาะสมใช้เทคนิครูปแบบการสอนที่มีกระบวนการที่น่าสนใจ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการสอน SQ4R เป็นรูปแบบการสอนอ่านเพื่อ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนและได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนภาษาได้ครอบคลุมทุกทักษะทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผู้เรียนสามารถจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ สามารถตั้งคำถาม ตอบคำถาม เล่าเรื่อง ย่อเรื่องที่อ่าน ทบทวนเรื่องที่อ่าน สามารถคาดเดาเรื่องจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนสามารถทบทวน และสามารถเขียนแสดงความคิดเห็น จากเรื่องที่อ่าน ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่าน มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิด ในการแก้ปัญหา นำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการดำรงชีวิต พัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ต่อไป

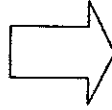
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้วิธีสอน SQ4R ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านอย่างมีขั้นตอนและจับใจความสิ่งที่อ่านได้ สามารถพัฒนาการเรียนให้ดียิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงสรุปกรอบแนวคิดได้ ดังแผนภาพที่ 3

ตัวแปรต้น

การจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความ
กลุ่มสาระภาษาไทย ด้วยรูปแบบการสอนแบบ SQ4R
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน
และ 2 ชั่วโมง ใช้เวลา 12 ชั่วโมง ดังนี้

- แผนที่ 1 การอ่านจับใจความจากนิทาน
- แผนที่ 2 การอ่านจับใจความจากบทเพลง
- แผนที่ 3 การอ่านจับใจความจากบทความ
- แผนที่ 4 การอ่านจับใจความจากข่าว
- แผนที่ 5 การอ่านจับใจความจากบทร้อยกรอง
- แผนที่ 6 การอ่านจับใจความจากสารคดี

ตัวแปรตาม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย